

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Formy řešení úpadku nepodnikatelů

Forms of Bankruptcy Solution of Unenterpreneurs

Student: Eva Briestenská

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Marcela Kernbachová

Ostrava 2011

Zadání bakalářské práce

Student: Eva Briestenská

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání

Téma: Formy řešení úpadku nepodnikatelů
Forms of Bankruptcy Solution of Unenterpreneurs

1. Úvod
2. Právní úprava insolvenčního řízení
3. Příčiny zadlužování domácností
4. Způsoby řešení úpadku nepodnikatelů
5. Závěr
Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Odborná literatura:

BAŘINOVÁ, D.; HÓTOVÁ, R.; OLŠAR, L.: *Konkurzní řízení v praxi*. 2. přeprac. vyd. Praha: Grada, 2006. 172 s. ISBN 80-247-0909-0

KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L.: *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2008. 928 s. ISBN 978-80-7357-375-1

KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; PACHL, L.: *Insolvenční právo aneb Osobní bankroty začínají*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008. 298 s., ISBN 978-80-87001-10-3

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Marcela Kernbachová

Datum zadání: 20. listopadu 2011

Datum odevzdání: 11. května 2011

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.“

Ostrava dne 11.5.2011

.....
vlastnoruční podpis

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie patrí predovšetkým vedúcej mojej záverečnej práce JUDr. Marcele Kernbachovej za jej ochotu, podnetné pripomienky, odbornú pomoc a cenné rady pri spracovávaní bakalárskej práce.

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Právna úprava insolvenčného riadenia	3
2.1 Úpadok	3
2.2 Zásady insolvenčného riadenia	4
2.3 Subjekty insolvenčného riadenia.....	5
2.4 Priebeh insolvenčného riadenia.....	7
2.4.1 Insolvenčný návrh	7
2.4.2 Rozhodnutie o úpadku.....	10
2.4.3 Prihlasovanie pohľadávok	11
2.4.4 Prieskumné konanie	13
2.4.5 Rozhodnutie o spôsobe riešenia úpadku	15
2.5 Spôsoby riešenia úpadku	15
2.6 Zhrnutie	17
3 Príčiny zadlženia	18
3.1 Sociálne slabšie skupiny obyvateľstva.....	18
3.2 Reklamy na spotrebiteľské úvery a zmluvy na zjednanie spotrebiteľského úveru ..	20
3.3 Podvody a triky poskytovateľov úverov	22
3.3.1 Obvyklé triky a podvody.....	23
3.3.2 Príklady osobných bankrotov	24
3.4 Najčastejšie využívané typy úverov a pôžičiek.....	26
3.4.1 Pôžičky na bývanie.....	26
3.4.2 Spotrebiteľské úvery	28
3.4.3 Výška úverov domácností	29
3.5 Zhrnutie	31
4 Spôsoby riešenia úpadku nepodnikateľov	32
4.1 Oddlženie	32
4.2 Spôsoby oddlženia.....	34
4.2.1 Oddlženie vo forme splátkového kalendára	34
4.2.2 Oddlženie vo forme speňaženia majetkovej podstaty	38
4.2.3 Zrušenie schváleného oddlženia.....	39

4.2.4 Využívanie formy splátkového kalendára a formy speňaženia majetku.....	40
4.3 Splnenie oddĺženia a oslobodenie dlžníka od dlhov	42
4.4 Počet oddĺžení nepodnikateľov v ČR.....	44
4.5 Napatrný konkurz	46
4.6 Zhrnutie	47
5 Záver.....	48
Zoznam použitej literatúry	50
Zoznam tabuliek	
Zoznam grafov	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1 Úvod

Ako predmet mojej bakalárskej práce som si zvolila tému „Formy riešenia úpadku u nepodnikateľov“ z dôvodu, že v čase ekonomickej krízy sa mnoho ľudí ocitá v zložitej finančnej situácii a rôzne pôžičky, leasingy a hypotéky môžu hlboko raniť ich rodinné rozpočty. V niektorých prípadoch môžu dokonca znamenať aj vylúčenie zo spoločnosti či rozvrat v rodine, pretože finančné problémy so sebou prinášajú aj množstvo sociálnych sporov. Vyriešenie osobného bankrotu domácností dáva jej členom šancu na návrat k predchádzajúcemu, v prípade, že sa poučia, možno ešte lepšiemu spôsobu života.

Cieľom mojej bakalárskej práce je vytvoriť stručný prehľad priebehu insolvenčného riadenia, zdôvodniť najčastejšie príčiny, kvôli ktorým ľudia podliehajú dlhovej pasci a následne poukázať na možnosti, ako osobný bankrot vyriešiť. Súčasne chcem zistiť, aký vplyv má hospodárska kríza na zadlženie obyvateľstva a na počet vykonaných oddlžení.

Práca je rozdelená do troch častí. Prvá časť je zameraná na právnu úpravu insolvenčného riadenia, v rámci ktorej je charakterizovaný úpadok. Sú v nej vymedzené základné pojmy, subjekty a priebeh insolvenčného riadenia a následne stručne charakterizované jednotlivé spôsoby riešenia úpadku dlžníkov.

V druhej časti sú popísané najčastejšie príčiny zadlžovania domácností, medzi ktoré okrem iného patria aj marketingové ťahy využívané subjektmi poskytujúcimi úver, aby čo najviac vyťažili zo zlej finančnej situácie obyvateľstva. Tieto triky sú konkretizované na niekoľkých príkladoch oklamáných ľudí. Ďalej je uvedený prehľad najčastejšie využívaných úverov a pôžičiek domácnosťami.

Posledná časť je zameraná na spôsoby riešenia situácie v prípade, keď sa človek dostane do úpadku. Jedným zo spôsobov je oddlženie, ktoré môže byť využité vo dvoch formách, v súvislosti s čím je uvedená aj popularnosť využívania jednotlivých foriem. Druhým spôsobom je riešenie nepatrným konkurzom, ktorý je charakterizovaný v záverečnej časti práce.

Pri spracovávaní mojej bakalárskej práce som využívala informácie z knižných publikácií a z internetových stránok, na ktorých som vyhľadávala taktiež dáta potrebné pre tvorbu grafov a tabuliek. Získané informácie som analyzovala, a to najmä pri popise najčastejších príčin zadlžovania domácností, ktoré som rozčlenila podľa niekoľkých špecifických dôvodov

ich vzniku na príčiny všeobecné, vyplývajúce z chudoby, vznikajúce pôsobením reklamy a vznikajúce z dôvodu využívania podvodov inštitúcií poskytujúcich úvery. Následne som vymedzila ich charakteristické črty. Pri popise tabuliek a grafov som využívala ďalšie metódy, najčastejšie išlo o komparáciu, syntézu, indukciu a dedukciu.

2 Právna úprava insolvenčného riadenia

„Právny poriadok Českej republiky má v oblasti súkromného práva na úrovni zákona niekoľko zásadných právnych noriem. Vedľa Občianskeho súdneho poriadku, Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka k nim možno nepochybne zaradiť tiež Insolvenčný zákon predstavujúci v súčasnej dobe základnú právnu normu úpadkového práva.“¹

Zákon č. 182/2006 Zb., o úpadku a spôsoboch jeho riešení v znení neskorších predpisov, ďalej iba insolvenčný zákon, upravuje riešenie úpadku a hroziaceho úpadku dlžníka prostredníctvom súdneho riadenia niektorým zo stanovených spôsobov tak, aby došlo k usporiadaniu majetkových vzťahov k osobám dotknutých dlžníkovým úpadkom alebo hroziacim úpadkom a k čo najvyššiemu a zásadne pomernému uspokojeniu dlžníkových veriteľov. Ďalej zákon upravuje oddĺženie dlžníka.²

2.1 Úpadok

Vo svojej prvej časti zahŕňa insolvenčný zákon ako úvodné ustanovenie obecné inštitúty tohto zákona. V ustanovení §1 obecné špecifikuje okruh právnych stavov riešených zákonom, pričom problematiku poníma nielen ako obvyklé riešenie stavu úpadku, ale v nadväznosti na zahraničné aj aktuálne české požiadavky kladené na insolvenčný zákon aj na riešenie stavu, kedy dlžníkovi úpadok ešte iba hrozí.³

Podľa §3 insolvenčného zákona je prvým pojmovým znakom úpadku množstvo veriteľov. Predpokladá sa, že dlžník má viacerých veriteľov, čiže minimálne dvoch, pričom nie je rozhodujúca výška záväzku dlžníka voči týmto veriteľom. Nie je potrebné ani to, aby bola výška záväzkov dlžníka voči veriteľovi presne vyčíslená, stačí, že je nepochybné, že záväzok dlžníka voči veriteľovi existuje v nejakej výške. Navyše pohľadávky veriteľov nemusia byť vykonateľné, teda nemusia byť priznané právoplatným rozhodnutím súdu alebo správneho orgánu. Dlžník sa môže dostať do úpadku v dôsledku platobnej neschopnosti alebo úpadok môže existovať vo forme predĺženia.⁴

¹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 8

² ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon.* 25 s.

³ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 24

⁴ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro neprávniky.* s. 27

Ďalším znakom úpadku podľa insolvenčného zákona je predpoklad, že dlžník je v platobnej neschopnosti ak má záväzky viac ako 30 dní po splatnosti a tieto záväzky nie je schopný plniť. O úpadok nejde vtedy, keď má síce dlžník záväzky viac ako 30 dní po splatnosti, ale je objektívne schopný ich plniť, čiže zaplatené neboli iba pre neochotu dlžníka k plneniu, čo môže v konkrétnych prípadoch prameniť napríklad z osobných rozporov medzi dlžníkom a veriteľom. (insolvenční řízení z pohľadu dlužníka a věřitele)⁵

„Podľa §3 odst. 2 insolvenčného zákona sa má za to, že dlžník nie je schopný plniť svoje peňažné záväzky ak:

- *zastavil platby podstatnej časti svojich peňažných záväzkov, alebo*
- *neplní počas doby dlhšej ako 3 mesiace po lehote splatnosti, alebo*
- *nie je možné dosiahnuť uspokojenie niektorých zo splatných peňažných pohľadávok voči dlžníkovi výkonom rozhodnutia alebo exekúciou, alebo*
- *nesplnil povinnosť predložiť zoznamy uvedené v § 104 odst. 1, ktoré mu uložil insolvenčný súd. Medzi tieto zoznamy patrí zoznam majetku, záväzkov a zamestnancov.“⁶*

„Dlžník, ktorý je právnickou osobou alebo fyzickou osobou – podnikateľom, je v úpadku vo forme predĺženia vtedy, ak má viacerých veriteľov a súhrn jeho záväzkov prevyšuje hodnotu jeho majetku. Pri stanovení hodnoty dlžníkovho majetku je možné prihliadnuť k ďalšej prevádzke podniku, ak je možno dôvodne predpokladať, že dlžník bude môcť v prevádzke podniku pokračovať. Za stav úpadku sa nepovažuje predĺženie v prípade dlžníka – spotrebiteľa.“⁷

2.2 Zásady insolvenčného riadenia

Insolvenčné riadenie je veľmi špecifická oblasť práva s množstvom odchýlok od inak bežných právnych stanovísk a postupov. Insolvenčná úprava často umožňuje odklony od predpísaných krokov a postupov v riadení. Túto značnú právnu voľnosť usmerňujú zásady insolvenčného riadenia, ktoré sú uvedené v § 5 insolvenčného zákona. Na základe nich je možné v ktoromkoľvek momente insolvenčného riadenia posúdiť, či vykonávaný úkon zodpovedá insolvenčnému zákonu svojím obsahom či povahou.⁸

⁵ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro neprávnický.* s. 27

⁶ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 31

⁷ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro neprávnický.* s. 21

⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 25

Prvá zo zásad insolvenčného riadenia konštatuje, že riadenie musí byť vedené tak, aby žiaden z účastníkov nebol nespravodlivo poškodený alebo nedovolené zvýhodnený a aby uspokojenie veriteľov bolo dosiahnuté rýchlo, hospodárne a v čo najvyššej miere. Táto zásada nadväzuje na úvodné ustanovenie insolvenčného zákona uvedené v § 1 písm. a) a posudzuje priority insolvenčného riadenia. V prvom rade je kladený dôraz na rýchlosť riadenia, čo by sa malo odraziť aj v prístupe insolvenčných sudcov.

Druhou zásadou je zásada rovnakého alebo obdobného postavenia veriteľov, ktorí majú v insolvenčnom riadení rovnosť možností. Táto zásada teda poukazuje na nemožnosť pripísať zhodné práva veriteľom, ktorí majú rôzne postavenie, napríklad zaistení a neistení veriteľa. Avšak ak u veriteľov rozdiel nie je, ich možnosti v insolvenčnom riadení musia byť zhodné.

Tretia zásada, ktorá nadväzuje na zásadu druhú, vylučuje obmedziť práva veriteľov nadobudnuté v dobrej viere pred zahájením insolvenčného riadenia rozhodnutím insolvenčného súdu alebo postupom insolvenčného správcu s výhradou zákonných ustanovení. Príkladom sú práva zaistených veriteľov.⁹

Podľa štvrtej zásady nesmú veritelia v priebehu insolvenčného riadenia vykonávať kroky smerujúce k ich uspokojeniu mimo insolvenčné riadenie, s výnimkou prípadov, kedy to dovoľuje zákon.¹⁰

2.3 Subjekty insolvenčného riadenia

Procesné subjekty insolvenčného riadenia sú uvedené v § 9 insolvenčného zákona. Medzi tieto subjekty patrí:

Insolvenčný súd vydáva v insolvenčnom riadení rozhodnutia a priebežne vykonáva dohľad nad postupom a činnosťou ostatných procesných subjektov a rozhoduje o záležitostiach s tým súvisiacich. Je to súd, v ktorom prebieha insolvenčné riadenie. V prvom stupni koná vždy krajský súd, ak je dlžníkom fyzická osoba - podnikateľ, tak je to miestne príslušný krajský súd, v ktorého obvode má dlžník bydlisko alebo v ktorého obvode dlžník býva. Ak ide o dlžníka, ktorý je fyzickou osobou - podnikateľom, príslušným krajským súdom je ten, v ktorého obvode má dlžník miesto podnikania. V prípade dlžníka, ktorý je právnickou osobou je pre určenie miesta príslušného súdu rozhodujúce sídlo právnickej osoby.¹¹

⁹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 25

¹⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 26

¹¹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky*. s. 16

Dlžník je osoba, o úpadku ktorej sa rozhoduje a ktorej úpadok sa rieši.

Veritelia, ktorí uplatňujú práva voči dlžníkovi, sú účastníkmi insolvenčného riadenia. Medzi veriteľov patria aj iné osoby ako prihlásení veritelia. Títo veritelia sú účastníkmi riadenia počas doby, kedy insolvenčný súd jedná a rozhoduje o ich právach. Do tohto okruhu je potrebné zahrnúť aj osoby s pohľadávkami za majetkovú podstatu alebo pohľadávkami postavenými na ich úroveň, a to počas doby od vzniku pohľadávky do okamihu jej uhradenia. Dlžník a veriteľ sú účastníkmi insolvenčného riadenia.¹²

V prípade, kedy je počet veriteľov vyšší ako 50, musí byť ustanovený **veriteľský výbor**, ktorý je zvolený ako veriteľský orgán na schôdzi veriteľov. Veriteľský výbor má 3 až 7 členov, pričom každý z členov má náhradníka. Jeho úlohou je chrániť spoločné záujmy veriteľov, preto vykonáva hlavne dohľad nad činnosťou insolvenčného správcu, v zákonom stanovených prípadoch udeľuje insolvenčnému správci súhlas k zamýšľaným úkonom a priebežne schvaľuje výšku a správnosť hotovostných výdajov insolvenčného správcu a nákladov vynaložených na správu a údržbu majetkovej podstaty.¹³

Insolvenčný správca je fyzická alebo právnická osoba (najčastejšie verejná obchodná spoločnosť), ktorá je oprávnená k výkonu funkcie na základe povolenia vydaného Ministerstvom spravodlivosti ČR. Pre každé insolvenčné riadenie je osoba insolvenčného správcu určená v rozhodnutí o úpadku. Túto osobu vyberie predseda insolvenčného súdu zo zoznamu insolvenčných správcov. Do zoznamu insolvenčných správcov môžu byť zapísané iba bezúhonné fyzické osoby, ktoré majú plnú spôsobilosť k právnym úkonom, vysokoškolské vzdelanie a zložili skúšku insolvenčného správcu. Ak ide o právnickú osobu, tieto podmienky musí spĺňať spoločník, ktorý bude vykonávať činnosť insolvenčného správcu.¹⁴ Na prvej schôdzi veriteľov konanej po prieskumnom jednaní sú veritelia oprávnení takto ustanoveného insolvenčného správcu hlasovaním odvolať a uzniest' sa na ustanovení nového insolvenčného správcu.

¹² KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 46

¹³ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro nepravvníky*. s. 23

¹⁴ <https://portalekf.wps.vsb.cz/wps/myportal!/ut/p/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vMAfljzeOd402NvPTDchMrMnMzql1JTYKImwU7IohH6UWZAUWNzU5AxIKahr6N-JIqYQbyxKYYQuiLneCMjQ4SYr0d-bqp-UHKxvrd-gH5BroVxbmhoaES5oyIAmgAO0g!/?delta/base64xml/L0lDVE83b0pKN3VhQ1NZQSEvb01vZ0FFSVFoQ0VNWWhDR0lRSVNBQSEhLzRCMWljb25RVndHeE9VVG9LNzIzUWchIS83X0NfNTJKLzlw#7_C_52J>

V priebehu insolvenčného riadenia plní insolvenčný správca povinnosti, ktoré mu ukladá insolvenčný zákon, zvláštne predpisy alebo rozhodnutia insolvenčného súdu. Pri výkone svojej funkcie zodpovedá dlžníkovi, veriteľom dlžníka, prípadne ďalším osobám za škodu, ktorá týmto osobám vznikne v dôsledku porušenia povinností zo strany insolvenčného správcu. V priebehu insolvenčného riadenia vykonáva insolvenčný súd, konkrétne insolvenčný sudca určený rozvrhom práce insolvenčného súdu, dohľad nad činnosťou insolvenčného správcu.¹⁵

Štátne zastupiteľstvo, ktoré vstúpilo do insolvenčného riadenia alebo incidenčného sporu, môže podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu insolvenčného súdu, ak majú toto právo všetci účastníci riadenia. Predpokladom je, že štátne zastupiteľstvo ako účastník riadenia nemá na priebehu a výsledku insolvenčného riadenia priamy ekonomický záujem. Tam, kde tento záujem štát má, uplatňuje štát svoje práva ako každý iný veriteľ.¹⁶

Likvidátor dlžníka v insolvenčnom riadení vykonáva svoju pôsobnosť v rozsahu, v akom neprešla na insolvenčného správcu. Do jeho pôsobnosti patrí aj zaistenie súčinnosti dlžníka s veriteľskými orgánmi, insolvenčným správcom a insolvenčným sudcom. Podľa § 70 insolvenčného zákona vykonáva likvidátor svoju pôsobnosť od podania insolvenčného návrhu a v prípade, že ide o insolvenčný návrh veriteľa od rozhodnutia o úpadku. Likvidátor má v súvislosti so svojou činnosťou v insolvenčnom riadení právo na náhradu nutných výdavkov a na primeranú odmenu, ktorej výšku určí insolvenčný súd na návrh insolvenčného správcu v súlade so zvláštnym právnym predpisom.¹⁷

2.4 Priebeh insolvenčného riadenia

2.4.1 Insolvenčný návrh

Insolvenčné riadenie sa zahajuje podaním insolvenčného návrhu. K jeho podaniu je oprávnený dlžník alebo ktorýkoľvek z veriteľov dlžníka. Insolvenčný návrh je vhodné adre-

¹⁵ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 15

¹⁶ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 132

¹⁷ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 133

sovať mieste príslušnému insolvenčnému súdu. Podpis navrhovateľa na insolvenčnom návrhu musí byť úradne overený.¹⁸

Návrh na zahájenie insolvenčného riadenia nie je povinný podať dlžník – spotrebiteľ, ak zistí svoj úpadok, teda ak sa dostane do situácie, kedy má voči svojim veriteľom záväzky po splatnosti počas doby dlhšej ako 30 dní a tieto záväzky nie je schopný plniť. Vo väčšine prípadov podáva dlžník insolvenčný návrh pod tlakom exekúcií a súdnych výkonov rozhodnutia vykonávaných na jeho majetku s cieľom nájsť ochranu pred týmto vymáhaním pohľadávok.¹⁹

Ak však ide o dlžníka, ktorý je podnikateľom, tak je podľa § 98 insolvenčného zákona povinný podať insolvenčný návrh bez zbytočného odkladu po tom, čo sa dozvedel alebo sa pri náležitej starostlivosti mal dozvedieť o svojom úpadku. Povinnosť podať insolvenčný návrh v prípade právnickej osoby má jej štatutárny orgán a v prípade, že ide o kolektívny štatutárny orgán, tak všetci jeho členovia, ktorí sú oprávnení konať za dlžníka samostatne. Ak ide o dlžníka, ktorý je v likvidácii, má túto povinnosť likvidátor dlžníka.²⁰

V ustanovení § 103 odst. 1 insolvenčného zákona, sú vymedzené obecné náležitosti insolvenčného návrhu, ktorý musí obsahovať:

- „označenie insolvenčného súdu, ktorému je určený,
- označenie insolvenčného navrhovateľa,
- označenie dlžníka (ak je odlišný od osoby navrhovateľa),
- rozhodujúce skutočnosti, ktoré osvedčujú úpadok alebo hroziaci úpadok dlžníka,
- skutočnosti, z ktorých vyplýva oprávnenie insolvenčný návrh podať, ak nie je insolvenčným navrhovateľom dlžník,
- označené dôkazy, ktorých sa insolvenčný navrhovateľ dovoláva,
- čoho sa insolvenčný navrhovateľ dovoláva,
- dátum a úradne overený podpis navrhovateľa.

Ak je insolvenčným navrhovateľom veriteľ dlžníka, musí k insolvenčnému návrhu predložiť taktiež prihlášku svojej pohľadávky.²¹

K návrhu na prehlásenie konkurzu je dlžník povinný pripojiť aj zoznam majetku, zoznam záväzkov, zoznam zamestnancov a listiny, ktoré dokladajú úpadok alebo hroziaci

¹⁸ MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky. s. 14

¹⁹ MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky. s. 27

²⁰ MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky. s. 36

²¹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají. s. 58

úpadok. Insolvenčný zákon špecifikuje náležitosti jednotlivých zoznamov, ktoré musia byť k návrhu pripojené. V zozname majetku je dlžník povinný jednotlivo označiť svoj majetok a to vrátane pohľadávok a ich výšky. V zozname záväzkov uvádza ako svojich veriteľov všetky osoby, o ktorých vie, že voči nemu majú pohľadávky alebo iné majetkové práva. Ak sú veritelia dlžníka osoby, ktoré sú dlžníkovi blízke, musí tieto skutočnosti výslovne uviesť. Dlžník musí zoznamy podpísať a musí podpísať aj prehlásenie, že zoznamy sú správne a úplne.²²

Veriteľ je povinný k insolvenčnému návrhu pripojiť prihlášku pohľadávky a listiny, ktorých sa v insolvenčnom návrhu dovoláva.

Zahájenie insolvenčného riadenia sa oznamuje zverejnením vyhlášky v insolvenčnom registri a týmto okamihom nastávajú účinky spojené so zahájením insolvenčného riadenia, ktoré sú uvedené v § 109 insolvenčného zákona. Ide o nasledujúce účinky:

- pohľadávky alebo iné práva majetkovej hodnoty možno od tohto okamihu uplatniť iba prihláškou v insolvenčnom riadení, no nie žalobou,
- právo na uspokojenie zo zaistenia možno uplatniť a novo nadobudnúť iba za podmienok stanovených insolvenčným zákonom,
- výkon rozhodnutia či exekúcie možno iba nariadiť, nemožno ju však vykonať,
- lehoty pre uplatnenie práv majetkovej povahy po zahájení insolvenčného riadenia už ďalej bežať nezačínajú alebo bežať neprestávajú;²³

Do 7 dní od podania návrhu na zahájenie insolvenčného riadenia môže dlžník podať **návrh na povolenie moratória**, a ak ide o návrh veriteľa, potom do 15 dní od doručenia návrhu na zahájenie riadenia dlžníkovi súdom. Súčasťou návrhu musí byť posledná účtovná závierka dlžníka a písomné prehlásenia väčšiny veriteľov dlžníka počítané podľa výšky ich pohľadávok. Návrh na povolenie moratória môže podať iba dlžník. Moratórium vyhlasuje insolvenčný súd maximálne na dobu 3 mesiacov, v odôvodnených prípadoch ho možno predĺžiť o 30 dní. Počas doby trvania moratória nemožno vydať rozhodnutie o úpadku dlžníka, moratórium znemožňuje dlhodobým dlžníkovým dodávateľom energií, surovín, služieb a tovaru počas trvania moratória odstúpiť od zmluvy alebo ju vypovedať, a to v prípade, že dlžník platí svoje záväzky vzniknuté z týchto zmlúv aspoň do vyhlásenia moratória.

²² MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro neprávniky.* s. 33

²³ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 62

V priebehu moratória je dlžník povinný prednostne hradiť záväzky, ktoré mu vznikli v poslednom mesiaci pred vyhlásením moratória alebo v jeho priebehu.²⁴

2.4.2 Rozhodnutie o úpadku

Ak netrvá moratórium alebo nebolo vyhlásené, insolvenčný súd preskúma insolvenčný návrh, prípadne vyjadrenie dlžníka. Ak návrh podal veriteľ, súd vykoná dokazovanie spor-
ných skutočností na zvolanom jednaní. Následne rozhodne, a to tak, že ak úpadok nebol
osvedčený, návrh zamietne, v inom prípade prehlási úpadok alebo hroziaci úpadok dlžníka.
Insolvenčný návrh možno výnimočne pri splnení veľmi prísnych podmienok zamietnuť aj pre
nedostatok majetku dlžníka, ktorý by nestačil ani na pokrytie nákladov insolvenčného riade-
nia.²⁵

Insolvenčný súd vydáva rozhodnutie o úpadku ako samostatné rozhodnutie, ktoré je od-
delené od rozhodnutia o spôsobe riešenia úpadku. Toto rozhodnutie je síce zvyčajne súčasťou
rozhodnutia o úpadku, ale vždy ho je nutné chápať oddelene. Rozhodnutie o úpadku je vyda-
né v prípade, že je osvedčením alebo dokazovaním zistené, že dlžník je v úpadku, alebo že mu
úpadok hrozí.²⁶

Samostatné rozhodnutie o úpadku musí obsahovať:

- **výrok o tom, že sa zisťuje úpadok dlžníka alebo jeho hroziaci úpadok,**
- **výrok, ktorým insolvenčný súd ustanovuje insolvenčného správcu.** Tento správca bude označený menom, priezviskom a sídlom zapísaným v zozname insolvenčných správcov,
- **údaj o tom, kedy nastávajú účinky rozhodnutia o úpadku,** pričom tieto nastávajú zve-
rejením v insolvenčnom registri,
- **výzvu, aby veritelia, ktorí doteraz neprihlásili svoje pohľadávky, tak vykonalí v stanovenej lehote,** s poučením o následkoch jej zmeškania. Lehota pre prihlásenie ne-
smie byť kratšia ako 30 a dlhšia ako 2 mesiace a stanovuje ju súd,²⁷

²⁴ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní banktory začínají.* s. 126

²⁵ <[²⁶ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní banktory začínají.* s. 70](https://portalekf.wps.vsb.cz/wps/myportal!/ut/p/kcxm/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vMAfIjzeOd402NvPTDchMrMnMzq1JTYKImwU7IohH6UWZAUWNzU5AxIKahr6N-JIqYQbyxKYYQuiLneCMjQ4SYr0d-bqp-UHKxvrd-gH5BroVxbmhoaES5oyIAmgAO0g!!/delta/base64xml/L0IDVE83b0pKN3VhQ1NZQSEvb01vZ0FFSVFoQ0VNWWWhDR0IRSVNBQSEhLzRCMWljb25RVndHeE9VVG9LNzlZUWchIS83X0NfNTJKLzIw#7_C52J></p></div><div data-bbox=)

²⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní banktory začínají.* s. 70

- **výzvu, aby veritelia insolvenčnému správcovi bez omeškania oznámili, aké zaist'ovacie práva uplatnia na dlžníkových veciach, právach, pohľadávkach alebo iných majetkových hodnotách**, s poučením o tom, že ak sa tak neurobia, predpokladá sa, že nebolo uplatnené právo na uspokojenie pohľadávky zo zaistenia v insolvenčnom riadení.
- **výrok, ktorým sa určí miesto a termín konania schôdze veriteľov a prieskumného konania**. Miestom konania je spravidla jednacia sieň insolvenčného súdu, termín konania schôdze veriteľov môže byť stanovený najneskôr do dvoch mesiacov od rozhodnutia o úpadku a termín prieskumného konania určuje insolvenčný súd tak, aby sa konalo najneskôr do dvoch mesiacov od uplynutia lehoty k prihlasovaniu pohľadávok, nie však skôr ako sedem dní po uplynutí tejto lehoty.
- **výrok uložený dlžníkovi, ktorý doteraz tak nespravil, aby v stanovenej lehote zostavil a odovzdal zoznamy svojho majetku a záväzkov insolvenčnému správcovi,**
- **označenie prostriedkov na hromadné oznámenie**, v ktorých bude insolvenčný súd zverejňovať svoje rozhodnutia.²⁸

So zverejnením rozhodnutia o úpadku v insolvenčnom registri sa spája vznik účinkov v súvislosti s týmto rozhodnutím. Aj po rozhodnutí o úpadku trvajú účinky spojené so zahájením insolvenčného riadenia. Insolvenčný súd môže taktiež aj po rozhodnutí o úpadku prijať rozhodnutie vo forme predbežného opatrenia, ktorým dlžníka obmedzí v jeho dispozičných oprávneniach k majetku, alebo môže už skôr prijaté opatrenie podľa potreby zmeniť.²⁹

Prebiehajúce insolvenčné riadenie, a to aj po rozhodnutí o úpadku, nie je prekážkou pre možnosť započítania vzájomných pohľadávok dlžníka a veriteľa. Avšak podľa § 140 insolvenčného zákona musí byť pred rozhodnutím o spôsobe riešenia úpadku splnená zákonná podmienka započítania. Započítanie nie je prípustné v prípade, že veriteľ, ktorý chce vykonať započítanie, sa neprihlásil so svojou započítateľnou pohľadávkou do insolvenčného riadenia alebo získal túto pohľadávkou neúčinným právnym úkonom, prípadne ju nadobudol s vedomím o úpadku dlžníka, alebo doposiaľ neuhradil splatnú pohľadávkou dlžníka v rozsahu, v ktorom prevyšuje započítateľnú pohľadávkou tohto veriteľa.³⁰

2.4.3 Prihlasovanie pohľadávok

²⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní banktory začínají*. s. 71

²⁹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro neprávniky*. s. 57

³⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní banktory začínají*. s. 72

Veritelia sú oprávnení podávať prihlášky pohľadávky do insolvenčného riadenia od jeho zahájenia až do uplynutia lehoty stanovenej v rozhodnutí o úpadku. Z výzvy k podávaniu prihlášok, ktorú insolvenčný súd učiní bez zbytočného odkladu po zahájení insolvenčného riadenia, sa veritelia dozvedia, akým spôsobom má byť podaná prihláška do insolvenčného riadenia. Zvyčajne je táto výzva súčasťou vyhlášky, ktorou sa oznamuje zahájenie insolvenčného riadenia.³¹

Ak je insolvenčným navrhovateľom veriteľ, prvou prihláškou pohľadávky do insolvenčného riadenia je prihláška tohto navrhovateľa, pretože ide o povinnú prílohu insolvenčného návrhu. Prihlášky, ktoré sú podané pred zverejnením vyhlášky o zahájení insolvenčného riadenia nemožno z tohto riadenia vylúčiť. V prípade oneskoreného podania prihlášky sa k pohľadávke v insolvenčnom riadení neprihliada.

Prihláška sa podáva na predpísanom formulári, ktorý je k dispozícii bezplatne na webových stránkach *www.insolvecnizakon.cz*. Prihláška spolu s prílohami sa podáva na insolvenčnom súde v dvoch vyhotoveniach.³² Prihláška musí obsahovať okrem všeobecných náležitostí, ktorými sú meno a bydlisko fyzickej osoby, alebo obchodné meno alebo názov, sídlo a identifikačné číslo právnickej osoby, prípadne ďalšie údaje potrebné ku svojej identifikácii,³³ aj dôvod vzniku a výšku prihlasovanej pohľadávky. Ak ide o zaistenú pohľadávku, musí veriteľ v prihláške uviesť, či uplatňuje právo na jej uspokojenie zo zaistenia a označiť druh zaistenia a dobu jeho vzniku. V prípade vykonateľnej pohľadávky musí veriteľ uviesť aj skutočnosti, z ktorých odvodzuje vykonateľnosť svojej pohľadávky.³⁴ Pohľadávku je nutné vždy vyčíslieť v peňažných prostriedkoch, a to aj vtedy, keď ide o pohľadávku nepeňažnú. Pohľadávka v cudzej mene musí byť prepočítaná podľa kurzu devízového trhu vyhláseného Českou národnou bankou na českú menu v deň zahájenia insolvenčného riadenia. Ak sa pohľadávka stala splatnou skôr, prepočítava sa podľa kurzu vyhláseného v deň jej splatnosti. Nepeňažné pohľadávky alebo pohľadávky neurčitej výšky musia byť vyjadrené v peniazoch na základe odhadu.³⁵

V rámci insolvenčného riadenia možno rozlišovať niekoľko druhov pohľadávok:

³¹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro neprávniky*. s. 70

³² MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro neprávniky*. s. 71

³³ BAŘINOVÁ, D., HOTOVÁ, R., OLŠAR, L. *Konkurzní řízení v praxi* s. 68

³⁴ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 282

³⁵ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 284

- Pohľadávky za **majetkovou podstatou**, ktoré sú uvedené v § 168 insolvenčného zákona (napríklad odmena insolvenčného správcu, náklady spojené s udržiavaním a správou majetkovej podstaty dlžníka atď.) a **pohľadávky postavené na ich úroveň** (napr. pracovnoprávne pohľadávky dlžníkových zamestnancov za posledné tri roky pred rozhodnutím o úpadku, výživné, pohľadávky na náhradu škody spôsobenej na zdraví, atď.). Tieto pohľadávky sa v insolvenčnom riadení neuplatňujú prihláškou, ale priamo u insolvenčného správcu, sú uspokojované v priebehu insolvenčného riadenia priebežne, obvykle ihneď po ich splatnosti. Možno ich nazvať prednostné pohľadávky.
- **Pohľadávky neprednostné**, ktoré veritelia v insolvenčnom riadení uplatňujú prihláškou. Tieto pohľadávky vznikli v minulosti pred rozhodnutím o úpadku. Sú uspokojované pomerne, a to pri konkurze na základe rozvrhového uznesenia, pri oddĺžení plnením splátkového kalendára a pri reorganizácii podľa schváleného reorganizačného plánu.
- **Pohľadávky zaistených veriteľov**, ktoré veritelia uplatňujú prihláškou. Majú nárok, aby ich zaistená pohľadávka bola uspokojená prednostne z výťažku získaného speňažením zástavy.³⁶
- **Vylúčené pohľadávky**, ktoré sa v insolvenčnom riadení neuspokojujú žiadnym zo spôsobov riešenia úpadku. Podľa § 170 insolvenčného zákona sem patria napríklad úroky, úroky z omeškania a poplatky z omeškania, ktoré vznikli pred rozhodnutím o úpadku v prípade, že prirástli až v čase po tomto rozhodnutí, pohľadávky veriteľov z darovacích zmlúv, zmluvné pokuty.³⁷
- **Podriadené pohľadávky a pohľadávky spoločníkov**, ktoré je možné uhradiť až po úplnom uhradení všetkých pohľadávok, ktorých sa týka insolvenčné riadenie, s výnimkou vylúčených pohľadávok.³⁸

2.4.4 Prieskumné konanie

Prieskumné konanie je druhom verejného súdneho konania, pri ktorom sa dlžník a insolvenčný správca vyjadrujú k oprávnenosti tzn. pravosti, výške a poradiu pohľadávok prihlásených do insolvenčného riadenia.³⁹

³⁶ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 63

³⁷ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 276

³⁸ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 278

³⁹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 20

Insolvenčný súd určí termín a miesto konania prieskumného konania v rozhodnutí o úpadku. Predvolanie k prieskumnému konaniu doručí dlžníkovi a insolvenčnému správcovi do vlastných rúk, s poučením o nevyhnutnosti ich účasti.⁴⁰

Zoznam prihlásených pohľadávok, ktorý zostaví insolvenčný správca, slúži ako podklad pre prieskumné konanie. Pred prieskumným konaním vyzve insolvenčný správca dlžníka, aby sa k prihláseným pohľadávkam vyjadril. Dlžník vpíše svoje stanovisko k prihláseným pohľadávkam do správcom pripraveného zoznamu. Môže uviesť dôvody, ktoré vedú k popretiu pohľadávky, alebo pohľadávku uznáva. Do preskúmania pohľadávky je na prieskumnom konaní dlžník oprávnený zmeniť svoje stanovisko k pohľadávke. Rovnaké oprávnenie má aj insolvenčný správca.⁴¹ V prípade, že správca v prieskumnom konaní pohľadávku nepoprie, je zistená.

Dlžník aj insolvenčný správca môžu popierať pravosť, výšku a poradie všetkých prihlásených pohľadávok, avšak jednotliví veritelia toto právo nemajú. Títo môžu meniť dôvody vzniku, výšku alebo poradie iba svojej prihlasovanej pohľadávky, a to do preskúmania pohľadávky, pokiaľ nie je zistená alebo účinne popretá.⁴² V prípade, že má veriteľ k dispozícii informácie alebo dokonca podklady, ktorými je možné spochybníť pohľadávku prihlásenú do insolvenčného riadenia iným veriteľom, možno tomuto veriteľovi odporučiť, aby takéto informácie alebo podklady predal insolvenčnému správcovi s dostatočným predstihom pred prieskumným konaním. Ten je v priebehu insolvenčného riadenia, čiže aj pri prieskumnom konaní, povinný postupovať s odbornou starostlivosťou a je nútený brať do úvahy poskytnutú informáciu.

Existenciu pohľadávky, ktorá je zistená v prieskumnom konaní, už nemožno dodatočne spochybníť. Výnimkou je prípad, keby bolo dodatočne jednoznačne preukázané, že pohľadávka neexistuje.⁴³

Právom veriteľa, ktorého nevykonateľnú pohľadávku poprel insolvenčný správca v prieskumnom konaní, je podať v lehote 30-tich dní od termínu prieskumného konania incidenčnú žalobu. Táto lehota však neskončí skôr, ako uplynie 15 dní od doručenia vyrozumenia o popretí pohľadávky veriteľovi, ktorého pohľadávka bola popretá. Včasné nedoručenie incidenčnej žaloby insolvenčnému súdu má za následok, že sa neprihliada k nároku, ktorý bol popretý pri prieskumnom konaní.⁴⁴

⁴⁰ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 300

⁴¹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 77

⁴² ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 304

⁴³ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 79

⁴⁴ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 100

2.4.5 Rozhodnutie o spôsobe riešenia úpadku

Insolvenčný zákon predpokladá, že insolvenčný súd rozhodne súčasne o úpadku dlžníka aj o spôsobe jeho riešenia, a to v prípade, že v daný okamih prichádza do úvahy iba jediný spôsob riešenia úpadku. Ak existuje viacero možných rôznych spôsobov riešenia úpadku dlžníka, rozhodne insolvenčný súd o spôsobe riešenia jeho úpadku až po uskutočnení schôdze veriteľov, na ktorej budú títo hlasovať o spôsobe riešenia úpadku dlžníka.⁴⁵

Rozhodnutím insolvenčného súdu o spôsobe riešenia úpadku sa rozumie rozhodnutie o prehlásení konkurzu na majetok dlžníka, a to v prípade, že ide o konkurz alebo o niektorý zo zvláštnych spôsobov riešenia úpadku. Ak ide o reorganizáciu, tak je to rozhodnutie o povolení reorganizácie, a ak ide o oddĺženie, tak sa rozhodnutím rozumie rozhodnutie o povolení oddĺženia.⁴⁶

2.5 Spôsoby riešenia úpadku

Jedným zo základných pojmov insolvenčného zákona je spôsob riešenia úpadku, ktorý je definovaný v §4 tohto zákona. Pre riešenie otázky insolvenčnej je možné vybrať si z nasledujúcich riešení:

Prvým spôsobom riešenia úpadku je **konkurz**. Konkurz spočíva v tom, že zistené pohľadávky veriteľov na základe rozhodnutia o prehlásení konkurzu sú uspokojované pomerne z výnosov speňaženej majetkovej podstaty. Avšak neuspokojené pohľadávky alebo ich časti po skončení konkurzného riadenia nezanikajú a veritelia sú preto oprávnení k ich ďalšiemu vymáhaniu od dlžníka.⁴⁷

„Konkurz je možné stručne charakterizovať ako proces ekonomickej likvidácie dlžníka, ktorá smeruje k maximálnemu možnému uspokojeniu jeho veriteľov.“ Je to jediný spôsob riešenia úpadku alebo hroziaceho úpadku dlžníka, ktorý je prístupný pre akéhokoľvek dlžníka,

⁴⁵ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 76

⁴⁶ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 36

⁴⁷ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky*. s. 15

ktorý sa ocitne v insolvenčnom riadení. V tom prípade možno konkurz prehlásiť na majetok akejkoľvek fyzickej alebo právnickej osoby bez ohľadu na to, či je podnikateľom.⁴⁸

Podľa § 246 insolvenčného zákona prechádza prehlásením konkurzu oprávnenie nakladať s majetkovou podstatou na insolvenčného správcu. Ten je potom oprávnený vykonávať najmä akcionárske práva spojené s akciami, ktoré sú zahrnuté do majetkovej podstaty, rozhoduje o obchodnom tajomstve, vystupuje ako zamestnávateľ voči dlžníkovým zamestnancom, zaisťuje prevádzku podniku dlžníka, zaisťuje vedenie účtovníctva a plnenie daňových povinností.⁴⁹

K speňaženiu majetkovej podstaty možno prikročiť až po právoplatným rozhodnutí o riešení úpadku formou konkurzu. Insolvenčný správca je oprávnený speňažovať iba ten majetok, ktorý je uvedený v súpise majetkovej podstaty dlžníka. Majetok sa obvykle predáva prostredníctvom verejnej dražby, predajom hnutelných a nehnuteľných vecí výkonom rozhodnutia podľa ustanovenia občianskeho súdneho poriadku alebo predajom majetku mimo dražbu, napríklad priamym predajom.⁵⁰

Insolvenčný správca predloží po skončení speňažovania súdu konečnú správu, v ktorej zhrnie priebeh konkurzu a návrh na rozvrhové uznesenie. V ňom sa stanovia čiastky pripadajúce na jednotlivé pohľadávky. Insolvenčné riadenie končí rozhodnutím o zrušení konkurzu po splnení rozvrhového uznesenia.⁵¹

Reorganizáciou ako ďalším spôsobom riešenia úpadku sa rozumie spravidla postupné uspokojovanie pohľadávok veriteľov pri zachovaní prevádzky podniku dlžníka, ktoré je zaisťované opatreniami k ozdraveniu hospodárenia tohto podniku podľa reorganizačného plánu schváleného súdom s priebežnou kontrolou jeho plnenia zo strany veriteľov. Možno ňou riešiť úpadok alebo hroziaci úpadok dlžníka, ktorý je podnikateľom, pričom reorganizácia sa týka jeho podniku. Nie je však prípustná pre právnickú osobu v likvidácii, pre obchodníka s cennými papiermi alebo osobu, ktorá je oprávnená k obchodovaniu na burze s komoditami podľa zvláštného právneho predpisu.⁵² Podľa § 316 insolvenčného zákona môže reorganizáciu využiť dlžník, ktorého celkový obrat za posledné účtovné obdobie prechádzajúce insol-

⁴⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní banktory začínají*. s. 129

⁴⁹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro neprávniky*. s. 96

⁵⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní banktory začínají*. s. 138

⁵¹ <https://portalekf.wps.vsb.cz/wps/myportal!/ut/p/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vMAfljzeOd402NvPTDchMrMnMzq1JTYKImwU7IohH6UWZAUWNzU5AxIKahr6N-JIqYQbyxKYYQuiLneCMjQ4SYr0d-bqp-UHKxvrd-gH5BroVxbmhoaES5oyIAmgAO0g!/?delta/base64xml/L0lDVE83b0pKN3VhQ1NZQSEvb01vZ0FFSVFoQ0VNWWWhDR0lRSVNBQSEhLzRCMWljb25RVndHeE9VVG9LNzlZUWchIS83X0NfNTJKLzIw#7_C52J>

⁵² MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro neprávniky*. s. 21

venčnému riadeniu dosiahol čiastku aspoň 100 miliónov Kč, alebo dlžník, ktorý zamestnáva v pracovnom pomere minimálne 100 zamestnancov. Pri splnení určitých podmienok je možné povoliť reorganizáciu aj menším podnikateľom.

Právnické a fyzické osoby, ktoré nie sú podnikateľmi, môžu využiť ako formu riešenia úpadku **oddĺženie**, ktorého účelom je oslobodiť dlžníka od dlhov. Oddĺženie možno realizovať speňažením majetkovej podstaty alebo formou päťročného splátkového kalendára.⁵³ podrobnejšie vid'. kapitoly 4.1 až 4.4. Úpadok nepodnikateľov môže byť riešený aj tzv. **nepatrným konkurzom**, pričom ide o zvláštny zjednodušený prípad konkurzu, ktorý využívajú najmä fyzické osoby – nepodnikatelia alebo dlžníci, ktorí majú maximálne 50 veriteľov a ich obrat za posledné účtovné obdobie nepresahuje 2 mil. Kč, podrobnejšie vid'. kapitola 4.5.

Poslednou formou je zvlášťne **riadenie pre riešenie úpadkov finančných inštitúcií** – bánk, sporiteľných a úverových družstiev, inštitúcií elektronických peňazí a osôb oprávnených vydávať elektronické peniaze. Ďalej sem patria niektoré zahraničné banky, inštitúcie elektronických peňazí a osoby oprávnené vydávať elektronické peniaze so sídlom alebo miestom podnikania na území Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru.⁵⁴

2.6 Zhrnutie

Insolvenčné riadenie je upravené zákonom č. 182/2006 Zb., o úpadku a spôsoboch jeho riešení, ktorý definuje úpadok, subjekty, priebeh insolvenčného riadenia a spôsoby riešenia úpadku. Dlžník je v úpadku, ak má viacero veriteľov, záväzky má viac ako 30 dní po splatnosti a nie je schopný ich plniť. Procesnými subjektmi insolvenčného riadenia môže byť insolvenčný súd, dlžník, veritelia, insolvenčný správca, štátne zastupiteľstvo a likvidátor. Priebeh insolvenčného riadenia možno zjednodušene znázorniť takto: insolvenčný návrh → rozhodnutie o úpadku → prihlasovanie pohľadávok → prieskumné konanie → rozhodnutie o spôsobe riešenia → riešenie úpadku. Úpadok dlžníkov môže byť riešený konkurzom, reorganizáciou, ktorá sa využíva iba u veľkých subjektov, oddĺžením, ktorým sa rieši úpadok nepodnikateľov, nepatrným konkurzom, ktorý môžu využiť nepodnikatelia alebo malí podnikatelia a zvláštnym riadením pre riešenie úpadku finančných inštitúcií.

⁵³ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro neprávniky.* s. 17

⁵⁴ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon.* s. 543

3 Príčiny zadlženia

V súčasnosti existuje mnoho dôvodov, prečo sa ľudia dostávajú do dlhovej pasce. Jedným z nich je fakt, že väčšina ľudí si chce udržať svoj životný štandard alebo ho chce zvýšiť. Občas si však neuvedomujú, že nemôžu mať hneď všetko. Problém nastáva, ak domácnosť stratí časť svojho doterajšieho príjmu a zrazu si jej členovia nemôžu dovoliť to, čo predtým. Preto si zoberú pôžičku, úver alebo začnú nakupovať na splátky a sú presvedčení, že pokles ich príjmu je len dočasný, a preto pôžičky čoskoro splatia. Hlavne nechcú prísť o komfort, v ktorom žili doteraz.

Pokles príjmu domácností sa začal vo veľkej miere prejavovať ako dôsledok finančnej krízy, ktorá zasiahla množstvo domácností. Zvýšená nezamestnanosť viedla k tomu, že domácnosti prestali zvládať hradiť svoje dovtedy „bez problémov splatiteľné“ úvery a pôžičky. Tieto úvery chceli kryť ďalšími úvermi, ale neskôr zistili, že sa dostali iba do nejakého začarovaného kruhu, ktorý ich v konečnom dôsledku priviedol do úpadku.

Zabezpečenie bývania býva veľmi nákladnou záležitosťou. Len vo výnimočných prípadoch sa stáva, že sa ľudia, ktorí chcú bývať vo svojom, vyhnú úveru na bývanie, ktorý sa obvykle spláca dlhé roky. Nie je ideálne „vstúpiť do života“ s úverom, ale v tomto prípade ľudia nemajú na výber. Problém nastáva vtedy, ak chcú nadobudnúť aj ďalší majetok, na ktorý si opäť požičajú a úvery pribúdajú až dokým ich prestanú byť schopní splácať zo svojho príjmu. Občas stačí len to, že prídu o príjem alebo niektorý z členov domácnosti dlhodobo ochorie.

Jedným z dôvodov zadlžovania môže byť závisť alebo hrdosť, pretože niektoré osoby sa nedokážu povzniesť nad to, že ich susedia, kolegovia v práci alebo známy majú veľké domy, autá a chodia na dovolenky. Napriek tomu, že im to ich situácia nedovolí, chcú žiť obdobne ako ľudia v ich okolí. Namiesto toho, aby odložili kúpu do obdobia, kedy budú mať našetrené, zoberú si úver či pôžičku, a v podstate si ani neuvedomia, ako nevýhodne nakúpili. Obdobne je to u ľudí, ktorí chcú mať „hneď všetko“.

3.1 Sociálne slabšie skupiny obyvateľstva

Najrizikovejšou skupinou obyvateľstva, ktorá sa môže dostať do osobného bankrotu, je sociálne slabšia a vylúčená skupina obyvateľstva, t. j. rodiny poberajúce dávky sociálnej sta-

roztvorenosti a štátnej sociálnej podpory, teda osoby a ich rodiny úplne, prevažne alebo podporne závislé na sociálnom systéme. Keďže procesom a dopadom sociálnej exklúzie sú v Českej republike postihnutí predovšetkým Rómovia, možno s vysokou pravdepodobnosťou predpokladať, že rómske rodiny budú dlhovou pascou postihnutí vo veľmi vysokom percente. Rovnaký predpoklad bude však platiť aj pre ostatných sociálne vylúčených.⁵⁵ Táto skupina obyvateľstva má zvýšenú tendenciu požíčať si, no keďže nedisponuje dostatočnými finančnými prostriedkami na úhradu týchto pôžičiek, ľahko sa môže dostať do situácie, kedy sa ocitne bez strechy nad hlavou.

Na prvý pohľad by sa zdalo, že požíčať finančné prostriedky ľuďom, ktorí sú v sociálnej tiesni alebo žijú v chudobe, sa rozhodne neoplatí. Avšak v súčasnej dobe je možné exekvovať ich sociálne dávky, tzn. že spoločnosť, ktorá požičia niekomu, o kom vie, že ich nebude schopný splácať, má istotu, že peniaze sa mu mnohonásobne vrátia. Je to vďaka tomu, že spoločnosti poskytujúce pôžičky majú pre dlžníka veľmi nepriaznivo nastavené poplatky z omeškania a zmluvné pokuty.

Rozdelenie osôb, ktorým sú poskytované hotovostné pôžičky:

- 1) osoby, ktoré sa stávajú obeťami kvôli svojej neinformovanosti, nižšej úrovni vzdelania, nepozornosti,
- 2) osoby, ktoré sa správajú systémom „ja nič nemám, takže mi nebudú mať čo zobrať, preto si môžem požíčať“ a dokážu narobiť dlhy aj za niekoľko 100 tisíc korún. Problém je v tom, že zabúdajú na možnosť odstavenia ich sociálnych dávok.
- 3) ľudia s určitou mierou závislosti na nakupovaní a požíčavaní si peňazí

Situácia, kedy sa ľudia dostanú do špirály dlhov, môže mať aj horšie následky. Ľudia pod tlakom nedostatku môžu začať konať trestné činy. Buď sa môžu sami pokúsiť o úverový podvod, kedy si požičajú od inej spoločnosti a zataja niektoré údaje, alebo páchajú trestné činnosti majetkového alebo násilného charakteru, napr. krádeže.⁵⁶

⁵⁵ http://www.zvuleprava.cz/wpcontent/uploads/minority_zadluzovani_verze_analyzy_z_webu_MV.pdf 3.3.

⁵⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/jedensvet/clovek-v-tisni-uvadi/sitkredit/>

3.2 Reklamy na spotrebiteľské úvery a zmluvy na zjednanie spotrebiteľského úveru

Ovplyvniteľnosť, nevedomosť či naivita občanov môže byť ďalšou cestou, ako sa dostať do úpadku. S reklamami na „výhodné“ úvery a pôžičky sa spotrebiteľ môže stretnúť takmer všade. Konkurencia medzi bankovými a nebankovými poskytovateľmi úverov je totiž veľmi silná, a preto sa jednotlivé subjekty snažia predbiehať v čo najvýhodnejších ponukách pre spotrebiteľa, resp. v ponukách, ktoré na prvý pohľad vyzerajú ako výhodné.

Česká obchodná inšpekcia, ďalej iba ČOI, každoročne vykonáva kontroly všetkých bankových aj nebankových poskytovateľov a sprostredkovateľov úverov. Podľa zákona č. 321/2001 Zb., o spotrebiteľskom úvere, platného do konca roku 2010, bolo nutné uvádzať v reklame na spotrebiteľský úver, ktorá obsahovala úrokovú sadzbu alebo iné údaje týkajúce sa nákladov na úver, ročnú percentnú sadzbu nákladov na spotrebiteľský úver, ďalej iba RPSN, alebo príklad výpočtu tohto ukazovateľa. RPSN udáva náklady na úver po započítaní všetkých poplatkov a úrokov v ročnom vyjadrení v percentách z požíčaných peňazí. Práve na základe tejto sadzby môžu spotrebiteľia adekvátne porovnávať výhodnosť či nevýhodnosť úverov rôznych subjektov. Množstvo reklám však túto sadzbu neobsahovalo.

Okrem reklamy na úvery kontroluje ČOI aj zmluvy na zjednanie spotrebiteľského úveru. Avšak tieto kontroly sú zamerané prevažne na zmluvy uzatvárané nebankovými spoločnosťami, pretože ČOI nemá vzhľadom k inštitútu bankového tajomstva možnosť aktívne kontrolovať zmluvy o spotrebiteľských úveroch uzatvorených bankami. Tieto boli najčastejšie porušované tým, že v nich nebola uvedená RPSN. Druhou najčastejšou chybou bolo, že kontrolované zmluvy neobsahovali záväzok veriteľa informovať spotrebiteľa o všetkých zmenách RPSN, ku ktorým dôjde v priebehu trvania úverovej zmluvy. Ďalej v zmluvách chýbali presné časové rozvrhnutia jednotlivých splátok, zmluvy neobsahovali maximálnu výšku spotrebiteľského úveru, čo je jednou z povinných náležitostí týchto zmlúv, alebo boli zjednané také podmienky, kedy bolo možné upraviť ukazovateľ RPSN, napr. zmeniť výšku jednotlivých splátok a poplatkov, zmeniť splatnosť jednotlivých splátok a poplatkov, zmeniť výšku úrokovvej sadzby, ktoré boli závislé len na vôli veriteľa.⁵⁷ Andrea Běhálková zo združenia SPES sa vo svojej praxi stretla so spoločnosťou, ktorá uviedla, že RPSN zašle až po podpísaní zmluvy,

⁵⁷ <http://www.coi.cz/files/documents/vyrocní-zpráva-2009-doc.pdf>

čo je úplne neprípustné a odporuje to právnym normám. V iných spoločnostiach sa po prepočítaní RPSN zistilo, že uvedené hodnoty sú odlišné od skutočných.⁵⁸

V rámci kontrol spotrebiteľských úverov boli zistené aj ďalšie nedostatky, využívanie nekalých obchodných praktík podľa zákona o ochrane spotrebiteľa a porušenia iných podmienok stanovených zvláštnymi právnymi predpismi.

Tab. č. 3-1 Výsledky kontroly spotrebiteľských úverov ČOI

<i>Rok</i>	<i>Kontroly celkom</i>	<i>Porušenia celkom*</i>	<i>Podiel kontrol so zistením v %</i>
2007	315	79	25,1
2008	701	191	27,2
2009	174	65	37,4
2010	156	71	45,5

Zdroj: výročné správy Českej obchodnej inšpekcie⁵⁹

Množstvo porušení bankových a nebankových subjektov v oblasti reklamy a zmlúv na zjednanie spotrebiteľského úveru má stúpajúcu tendenciu. V roku 2010 prišla ČOI až na 71 porušení z celkovo vykonaných 156 kontrol, čo predstavuje 45,5% prípadov, kedy boli porušené normy, vid'. tab. č. 3-1. Vzhľadom na predchádzajúci rok sa podiel kontrol so zistením zvýšil o 7,1 p. b. V danom roku sa 59 nedostatkov týkalo reklamy a 12 sa týkalo zmlúv. V roku 2008 sa naopak viacero porušení objavilo v zmluvách, až každá druhá zmluva z preverených bola chybná. U reklám bolo zistené porušenie iba v 18% prípadov. Práve kvôli tomu nie je podiel kontrol so zistením, zahŕňajúci ako porušenia v reklame, tak porušenia v zmluvách, taký vysoký, a predstavuje iba 27,2%.

Od 1.1.2011 vstupuje do platnosti nový Zákon č. 145/2010 Zb., o spotrebiteľskom úvere, vymedzujúci v prílohe č. 1 povinné údaje, ktoré musí obsahovať reklama na spotrebiteľský úver. Oproti predchádzajúcej úprave sa mení nielen rozsah povinných informácií v reklame, ale aj forma, akou majú byť tieto informácie spotrebiteľovi podávané. Podľa tohto zákona musí reklama alebo ponuka spotrebiteľského úveru, ktorej súčasťou sú údaje o nákladoch tohto úveru pre spotrebiteľa, jasne, výstižne a zreteľným spôsobom formou reprezentatívneho príkladu obsahovať:

⁵⁸ <http://www.mesec.cz/clanky/zadluzovani-domacnosti-zvykejme-si/>

⁵⁹ <http://www.coi.cz/cs/ocoi/vyrocní-zpravy/vyrocní-o-cinnosti-coi.html>

* Porušenia celkom zahŕňajú počet zistených nedostatkov v reklame aj v zmluvách.

- ročnú percentnú sadzbu nákladov (RPSN),
- úrokovú sadzbu za vypožičanie spojenú s údajmi o všetkých poplatkoch spojených so spotrebiteľským úverom,
- celkovú výšku spotrebiteľského úveru,
- dobu trvania spotrebiteľského úveru,
- v prípade spotrebiteľského úveru vo forme odloženej platby za konkrétny tovar alebo službu ich cenu a výšku prípadnej zálohy,
- informácie o povinnosti uzatvorenia zmluvy o doplnkovej službe súvisiacej so spotrebiteľským úverom, najmä poistenie, ak je takáto zmluva podmienkou pre získanie spotrebiteľského úveru.

To, ako sa tento zákon uplatní v praxi, a aký vplyv bude mať na porušovanie noriem v reklamách a v zmluvách na zjednanie spotrebiteľského úveru ukáže až čas.

3.3 Podvody a triky poskytovateľov úverov

V prípade, že banka neschváli klientovi úver z dôvodu nedostatočného príjmu, tak druhou alternatívou preňho môže byť získanie finančných prostriedkov od nebankových spoločností. Tento spôsob je však veľkým rizikom, a to nielen z dôvodu omnoho vyšších poplatkov, ale aj kvôli používaniu podvodných spôsobov niektorých spoločností, ktoré sa snažia od človeka vylákať čo najviac peňazí bez toho, aby mu vôbec nejaký úver poskytli.⁶⁰ Poskytovanie úverov a pôžičiek sa stalo výnosnou živnosťou pre mnoho podvodníkov, ktorí využívajú finančné potreby ľudí v núdzi k ešte väčšiemu prehĺbeniu ich finančnej krízy, a z toho vyplývajúce vlastné obohatenie.⁶¹

Nebankoví poskytovatelia pôžičiek sú obvykle fyzické osoby, ktoré inzerujú v tlači alebo na internete pôžičky pre každého bez nahliadania do registrov, a to dokonca aj dôchodcom alebo ľuďom na materskej či rodičovskej dovolenke, ktorí by inak nemali šancu získať riadny úver od banky. Avšak nie všetky inštitúcie ponúkajúce takéto úvery sú podvodníkmi. Existuje veľké množstvo solídnych spoločností zaoberajúcich sa takými úverovými produktmi, no je nutné počítať s vysokými preplatkami a mnohokrát s tvrdými a nekompromisnými postupmi v prípade nesplácania úveru. Okrem toho všetky nástrahy súvisiace so získaním úveru skrýva-

⁶⁰ <http://www.svetnaruby.cz/clanky/pozor-na-podvodne-jednani-poskytovatelu-uveru>

⁶¹ <http://www.jaknapenize.eu/uverove-podvody>

jú do zmluvných podmienok, ktoré sú veľmi dlhé a písané malým písmom, preto je veľmi ťažké ich čítať.

Cieľom úverových podvodníkov nie je poskytovanie úverov, ale iba nakladanie s vidinou prisľúbenej pôžičky a inkasovanie vysokých poplatkov za túto službu. Následne je náročné stretnúť sa s týmto poskytovateľom, no ak by sa to podarilo, bude sa iba vyhovárať.

Podvodníci sa obvykle stretávajú so svojimi potenciálnymi klientmi na nejakom verejnom mieste, napríklad v bare alebo reštaurácii, často mu s cieľom zvýšenia vierohodnosti nahovoria, že sú majiteľmi danej reštaurácie a k personálu sa správajú dôverne. Keďže je pravdepodobné, že podnik navštevujú často, obsluha ho bude poznať a bude to vyzeráť o to skutočnejšie. Niekedy majú podvodníci svoje vlastné kancelárie, obvykle malú prenajatú kanceláriu v nejakom kancelárskom komplexe.⁶²

3.3.1 Obvyklé triky a podvody

Medzi bežné triky patrí napríklad posielanie sms správ na mobilný telefón o predčasnom schválení úveru napríklad na 30 000,- Kč s tým, že ak sa chce zákazník dozvedieť viac, musí zavolať na číslo uvedené v správe. Ak tam zavolá, poskytovateľ úveru bude čo najviac naťahovať rozhovor, pretože ide o linku, ktorá je spoplatnená nadštandardnou tarifou, napr. 95,-Kč/min. Samozrejme, v mnohých prípadoch nie je klient na tento paušál upozornený dostatočným spôsobom. Vtedy človek zaplatí niekoľko stoviek až tisícok iba za hovor.

Ďalším takým podvodom, ktorý sa využíva už dlho a stále sa s veľkým úspechom opakuje, je požadovanie poplatkov dopredu. Keďže aj v bankách sa niekedy platia poplatky za schválenie úveru, tak sa to mnohým ľuďom nezdá byť zvláštne a sú ochotní na to pristúpiť, pretože si myslia, že platia rezervačný alebo iný poplatok. No v prípade, že ho zaplatia dopredu, môže sa stať, že nedostanú úver a poplatok taktiež niekam zmizne.

Trikom využívaným pri vyššej čiastke peňazí, napríklad 200 000,- Kč, je požadovanie ručenia, ktoré býva veľmi tvrdé a je požadované dopredu. Napríklad ručenie bytom, domom či autom, od ktorého chce poskytovateľ úveru veľký technický preukaz a kľúče. Nie je potrebné dlho čakať a jedného rána sa potenciálny klient ocitne bez auta aj bez úveru.⁶³

⁶² <http://www.jaknapenize.eu/uverove-podvody>

⁶³ http://www.rozhlas.cz/rodinnefinance/prepisy/_zprava/803489

Mnohé inštitúcie, bankové alebo nebankové, majú zákazníkov tým, že na reklamných letákoch uvádzajú iné RPSN, aké sú potom v skutočnosti uvedené v zmluve o úvere. Občianske združenie SPES objavilo trik banky, ktorá na propagačných letákoch uvádzala, že poskytuje pôžičky už od RPSN vo výške 13,22 %. Avšak nebolo uvedené, že pri takejto podmienke poskytnú pôžičku iba vo výške 100 000,- Kč. V prípade pôžičky vo výške 15 000,- Kč bola podľa prieskumu vypočítaná RPSN na 68,76%. Klient si zvyčajne nemôže zmluvu vziať so sebou domov na preštudovanie, ale musí sa o jej podpísaní rozhodnúť často v tiesni pri stresujúcich podmienkach v prostredí, na ktoré nie je zvyknutý. To využije pracovník spoločnosti poskytujúcej úver a pod tlakom okolností prinúti klienta podpísať zmluvu s RPSN niekoľkonásobne vyššou.⁶⁴

3.3.2 Príklady osobných bankrotov

Mnoho ľudí doplatilo na prepracované podvody a triky poskytovateľov úverov. Príjemný vzhľad, milé správanie, veľmi výhodné podmienky či naopak určitý nátlak za sebou neraz skrýva nemilé prekvapenie. Presvedčili sa o tom aj ľudia, ktorých skúsenosti s podvodníckymi úverovými spoločnosťami sú uvedené v nasledujúcom texte.

V televíznej relácii ČT pod názvom Reportéři ČT bola uverejnená reportáž o podvodníckej úverovej spoločnosti. Pani Ulrichová mala finančné problémy a jej dcéra sa dostala do registra dlžníkov, takže predpokladali, že v bežnej bankovej inštitúcii sa im nepodarí získať finančné prostriedky. Preto sa obrátili na nebankový sektor. Zavolali na číslo uvedené v inzeráte na rýchle pôžičky a do pol hodiny im prišla formou sms správy odpoveď s príslubom pôžičky vo výške 150 000,- Kč a kontakt na finančného poradcu. Vidina rýchlych peňazí mala jediný háčik, na schôdzku mala prísť dcéra so zálohou 6 000,- Kč. Táto čiastka mala byť návratná pri odstúpení do 1 týždňa. Stretnutie prebehlo veľmi rýchlo. Počas schôdzky pôsobil poradca veľmi uponáhľane a vyťažene, neustále mu vyzvával mobilný telefón a dohadoval si ďalšie schôdzky.

Doma pri podrobnom preštudovaní zmluvy zistili, že nejde o zmluvu o úvere, ale o zmluvu o sprostredkovaní zmluvy o úvere, a spomínaných 6 000,- je poplatok za niečo, čo vôbec nemusia dostať. Inak povedané, sľúbených 150 000,- Kč, nemala dcéra nikdy získať, pretože hlavným cieľom úverovej spoločnosti bolo od nej dostať 6 000,- Kč.

⁶⁴ <http://www.finance.cz/zpravy/finance/62752/>

Na overenie danej záležitosti tvorcovia reportáže skúsili získať pôžičku rovnakým spôsobom ako dcéra pani Ulrichovej a zistili, že celý proces prebehol obdobne. Keď volali ohľadom informácií o vrátení zálohy, finančný poradca sa tváril, že je v zahraničí. Preto nasadili ďalšieho „klienta“, ktorý si dohodol schôdzku ešte v ten deň a finančný poradca mal samozrejme čas, pretože v zahraničí rozhodne nebol. Tvorcovia sa teda snažili nájsť finančného poradcu v sídle danej spoločnosti, avšak buď našli iba schránky spoločnosti alebo bola spoločnosť pod iným názvom, prípadne im bolo oznámené jej náhle odsťahovanie.⁶⁵

Ďalšia skúsenosť sa týka veľmi nevýhodného zostavenie zmluvných podmienok. Pani Renáta si chcela požičať 300 000,- Kč. Rovnako ako mnohých ďalších, zlákala ju možnosť jednoduchej a rýchlej pôžičky. Zašla teda do spoločnosti poskytujúcej úvery a podpísala zmluvu. Keď jej oznámili, že sa musí zaručiť svojím domom, ktorý z 1/4 zdieľala so svojimi susedmi, rozhodla sa celú transakciu ukončiť a od zmluvy odstúpila.

Nevýhodné podmienky však umožnili úverovej spoločnosti dom obstať. Asi po dvoch mesiacoch prišiel pani Renáte list od úverovej spoločnosti, v ktorom bola kópia zmluvy, výzva na uhradenie pokuty vo výške 9 900,- Kč a penále vo výške 1,5 % denne z vypočítanej čiastky, ktorú si pôvodne chcela požičať. Čiastku 9 900,- Kč chcela spoločnosti splatiť, ale keďže ju nemala k dispozícii, dohodla sa na splátkovom kalendári. O dva mesiace neskôr jej prišla pokuta v čiastke 70 000,- Kč. Po tom, čo sa na internete objavilo, že jej dom je v dražbe, začali jej chodiť listy s ponukami vyplatenia exekúcie spoločnosťou pod podmienkou, že dá svoj dom do zástavy. Neskôr jej bola doručená ďalšia vyhláška o opakovanej dražbe, v ktorej stálo, že jej 1/4 bude vydražená za 90 000,- Kč. Do tejto situácie priviedol pani Renátu jeden podpis, napriek tomu, že žiaden úver nezobrala.⁶⁶

Posledná nepríjemná skúsenosť vychádza z nedostatku znalostí a veľkej dôverčivosti a ovplyvniteľnosti. Pánovi Jozefovi zavolali z banky, že má nárok na 20 000,- Kč v prípade, že si zoberie platobnú kartu. On tento návrh prijal, ale nechápal, ako ich získať, iba zaplatil za platobnú kartu. Neskôr mu prišlo oznámenie o získaní danej čiastky. Chcel si teda overiť pravdivosť informácie a zavolať do banky. Oznámili mu, že peniaze na účte nemá, ale že mu ponúkajú pôžičku vo výške 10 000,- Kč. Po príchode do banky mu oznámili, že 10 000,- Kč nemôže získať, ale že v Ceteleme mu môžu poskytnúť pôžičku na 100 000,- Kč. Nechápal, ako mu mohli schváliť 100 000,-, keď mu neschválili 10 000,-, ale povedal si, že aspoň splatí

⁶⁵ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/210452801240002/video/>

⁶⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/jedensvet/clovek-v-tisni-uvadi/sitkredit/>

dlhy, ktoré má. Veľmi ho ovplyvnila aj zamestnankyňa banky, ktorá naňho bola milá a ubezpečovala ho, že to zvládne splatiť. Až neskôr mu došlo, že si zobral pôžičku a keďže nepracuje, nebude ju mať ako platiť. Po uplynutí určitej doby dostal list, v ktorom bolo uvedené, aby zaplatil 135 000 naraz, on však nemal z čoho.

3.4 Najčastejšie využívané typy úverov a pôžičiek

Banky aj nebankové inštitúcie ponúkajú v tejto dobe široký sortiment rôznych úverových produktov, a pre spotrebiteľov nemusí byť jednoduché vybrať si pre danú situáciu ten najvhodnejší. Každý typ úveru je niečím špecifický, určený pre konkrétnu situáciu, potrebu alebo spôsob čerpania a využívaním nevhodného typu úveru sa môže zbytočne prísť o mnoho peňazí. V nasledujúcej časti sú stručne popísané najčastejšie využívané typy úverov.

3.4.1 Pôžičky na bývanie

V prípade financovania bývania sú najčastejšie využívané hypotekárne úvery ponúkané v niekoľkých formách všetkými bankami v Českej republike. Ďalšou veľmi známou formou je stavebné sporenie a s ním spojené riadne a preklenovacie úvery. Využiť sa dajú taktiež pôžičky na čokoľvek, avšak prostredníctvom nich je obvykle možné získať iba nižšiu sumu peňazí, pričom sú tieto pôžičky veľmi drahé.⁶⁷

Hypotekárny úver je v Zákone č. 190/2004 Zb., o dlhopisoch definovaný ako úver, ktorého splatenie vrátane príslušenstva je zaistené zástavným právom k nehnuteľnosti aj rozostavanej. Pre účely krytia hypotečných zástavných listov je možné použiť pohľadávku z hypotekárneho úveru alebo jej časť najskôr dňom, kedy sa emitent hypotečných zástavných listov dozvie o právnych účinkoch vzniku zástavného práva k nehnuteľnosti.

Hypotekárny úver býva obvykle účelový a možno ho získať na tieto účely:

- kúpa bytu, družstevného bytu, rodinného domu, objektu k individuálnej rekreácii,
- kúpa stavebného pozemku,
- výstavba, prestavba, rekonštrukcia nehnuteľnosti,

⁶⁷ <http://www.pujcky-na-bydleni.cz/>

- kúpa alebo vysporiadanie spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnosti,
- vysporiadanie dedičských nárokov na nehnuteľnosť,
- splácanie skôr poskytnutých úverov a pôžičiek, použitých na investíciu do nehnuteľností.

Okrem účelového hypotekárneho úveru existuje aj bezúčelový, tzv. americká hypotéka, čiže je možné využiť ju podľa svojej vôle a nemusia sa dokladať doklady o účele použitia peňazí. Je však o niečo drahšia ako klasická hypotéka.

Splácanie hypotekárneho úveru prebieha prostredníctvom tzv. anuitných splátok, ktoré v sebe zahŕňajú úrokovú časť a splátku istiny. V uvedenej anuite je už spracovaný mechanizmus, kedy sa najskôr splácajú viac úroky a menej istina a v priebehu celého splácania sa tento pomer otáča. Pre klienta však platí, že výška splátok je rovnaká počas celej doby, v ktorej je dohodnutá fixácia úrokovej sadzby. Po skončení tejto doby banka úver prehodnocuje na aktuálne podmienky a navrhuje klientovi novú sadzbu na ďalšie fixné obdobie. Klient ju môže akceptovať alebo môže svoj hypotekárny úver refinancovať v inej banke pri výhodnejších podmienkach.⁶⁸ Úroková sadzba hypotekárnych úverov sa pohybuje približne vo výške 4,5% p.a..

Výhody hypotekárneho úveru:

- zaistenie bývania,
- relatívne nízke splátky pri dobe splácania 20 rokov (možnosť splácania 5 – 30 rokov),
- úroky sú daňovo uznateľnou položkou,

Nevýhody hypotekárneho úveru:

- nutnosť doloženia potvrdenia o príjme alebo daňového priznania minimálne za predchádzajúce dva roky,
- administratívna náročnosť.⁶⁹

Pojem **úvery stavebných sporiteľní** zahŕňa nielen úvery zo stavebného sporenia, ale aj tzv. preklenovacie úvery. Tieto úvery môžu byť čerpané výhradne na financovanie potrieb spojených s bývaním rovnako ako pri hypotekárnom úvere, avšak sú s nimi spojené veľmi výhodné podmienky.

⁶⁸ <http://www.kurzy.cz/hypoteky/hypoteky.asp?VH=1000000&DS=20&A=SR>

⁶⁹ <http://www.pujcky-na-bydleni.cz/>

Úver zo stavebného sporenia je pôvodným produktom sporiteľní, viazaný so samotným stavebným sporením. Vzhľadom k štátnej podpore stavebného sporenia, ktorá je poskytovaná formou záloh a činí 10% z usporenej čiastky, maximálne však 20 000,- Kč, je tento úver obmedzený niekoľkými podmienkami. Úver je poskytovaný fyzickým osobám, ktoré majú so stavebnou sporiteľňou uzatvorenú zmluvu o stavebnom sporení. Jeho pridelenie je ďalej obmedzené dvojročnou čakacou lehotou, nasparením určitého percenta cieľovej čiastky a dosiahnutím stanovenej výšky tzv. hodnotiaceho čísla. Kvôli týmto reštrikciám znamenajúcim značnú nepružnosť a neschopnosť reagovať na aktuálne potreby klientov, začali sporiteľne ponúkať preklenovacie úvery.⁷⁰ Úroková sadzba úverov zo stavebného sporenia sa pohybuje približne vo výške 3,5% p.a..

Preklenovací úver slúži predovšetkým k rýchlemu získaniu finančných prostriedkov a k prekonaniu doby medzi uzatvorením zmluvy a získaním nároku na riadny úver zo stavebného sporenia. Môže byť vhodnou alternatívou k hypotekárnemu úveru, pretože býva pridelený pomerne rýchlo a môže byť čerpaný aj vo vysokých čiastkach. Podmienkami pre získanie je vloženie požadovaného percenta cieľovej čiastky na účet stavebného sporenia, preukázanie dostatočnosti príjmov a obstaranie požadovaného zaistenia úveru. Preklenovacie úvery však nebývajú najlacnejšie.⁷¹ Úroková sadzba preklenovacích úverov pohybuje približne vo výške 5,5% p.a..

3.4.2 Spotrebiteľské úvery

V dnešnej dobe poskytujú banky a nebankové inštitúcie spotrebiteľské úvery v rôznych podobách. Spotrebiteľské úvery sú pôžičky poskytované plnoletým fyzickým osobám na financovanie ich podnikateľských aktivít. Slúžia predovšetkým na nákup spotrebného tovaru, na financovanie rôznych služieb (školné, dovolenka,...) a môžu slúžiť aj na financovanie nákupu alebo rekonštrukcie nehnuteľností. Neúčelové úvery môžu byť čerpané na ľubovoľný účel. Poskytnutie niektorých úverov môže byť viazané na existenciu bežného účtu v banke. Výška úrokovej sadzby závisí od typu úveru, doby splatnosti, prípadne iných okolností. Úroková sadzba neúčelových spotrebiteľských úverov sa pohybuje okolo 15% p.a. a účelových okolo 10% p.a..

⁷⁰ <http://www.finance.cz/financovani-bydleni/informace/stavebni-sporeni-radne-uvery/uver-ze-stavebniho-sporeni/>

⁷¹ <http://www.mesec.cz/bydleni/stavebni-sporeni/pruvodce/preklenovaci-uvery/>

Medzi spotrebiteľské pôžičky sa radia študentské pôžičky, vianočné pôžičky, pôžičky pre dôchodcov, pôžičky pre nezamestnaných, americké hypotéky a pod.

Výhody spotrebiteľských úverov:

- okamžité uspokojenie súčasných potrieb bez nutnosti dlhodobého sporenia,
- rozdelenie jednorazovej platby na niekoľko nižších čiastok,

Nevýhody spotrebiteľských úverov:

- vysoké úroky,
- obvykle preukazovanie pravidelného príjmu a jeho výšky,
- administratívna náročnosť,
- niekedy je potrebné mať ručiteľa alebo sa zaručiť majetkom,⁷²

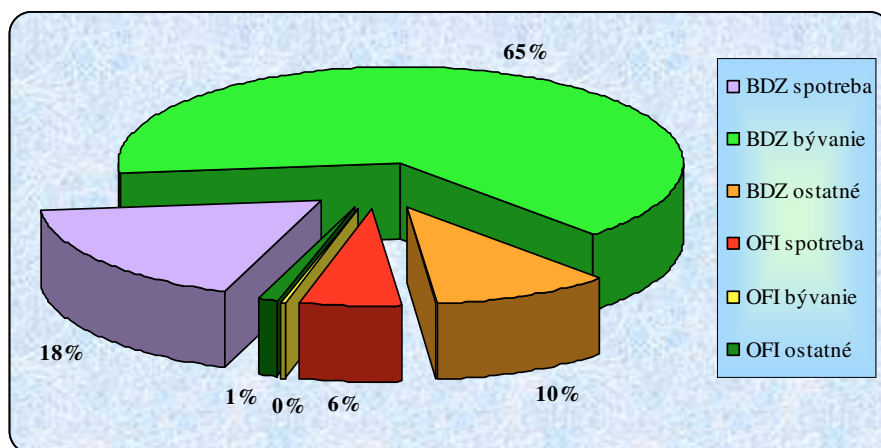
3.4.3 Výška úverov domácností

Rovnako ako rastie česká ekonomika, zvyšuje sa aj zadlženosť českých domácností. Zadlženosť spojená s poskytovaním úverov a kupovaním na dlh síce podporuje rast ekonomiky, ale jej príliš vysoká miera môže mať presne opačný efekt.

Na získanie finančných prostriedkov využívajú domácnosti najčastejšie úvery na bývanie, a to najmä od bankových spoločností. Predstavujú až 65% podiel na celkových úveroch získaných domácnosťami, vid'. graf 3-1. Druhou najčastejšou skupinou úverov využívanou domácnosťami sú spotrebiteľské úvery, pričom pôžičky od bankových spoločností tvoria 18% podiel na celových úveroch a od nebankových inštitúcií 6%. Tento rozdiel je spôsobený vyššou výhodnosťou bankových pôžičiek.

⁷² <http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/informace/spotrebitelske-uvery/vyhody-a-nevyhody/>

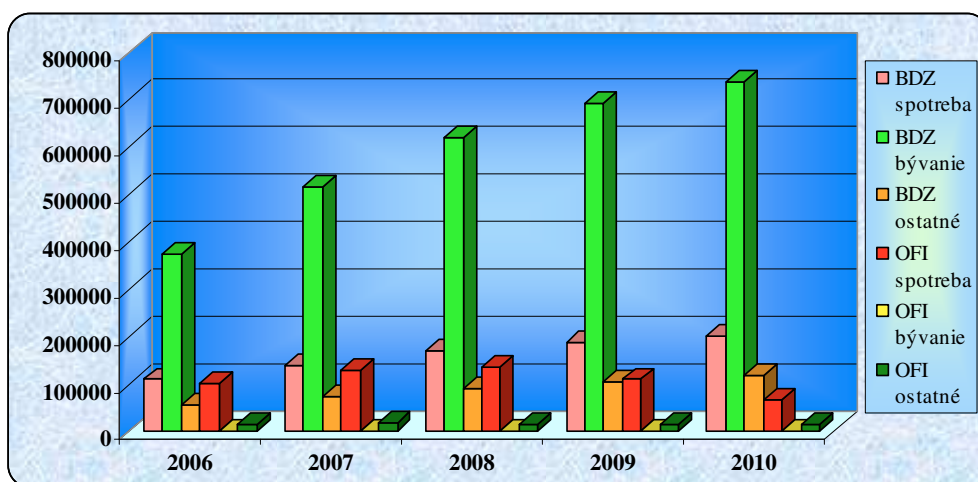
Graf 3-1 Podiel jednotlivých druhov úverov na celkovo získaných úveroch domácnosťami v roku 2010⁷³

*Zdroj: vlastné spracovanie**

Množstvo finančných prostriedkov získaných vo forme úverov a pôžičiek od bankových a nebankových inštitúcií čoraz viac stúpa. V roku 2006 bola výška úverov poskytnutá domácnostiam 655 mld. Kč, a v roku 2010 dlžilo obyvateľstvo až 1 138 mld. Kč. Na tento nárast mali najväčší vplyv úvery na bývanie, pretože ich podiel na celkovo nadobudnutých úveroch je najväčší a ich výška sa od roku 2006 do roku 2010 zdvojnásobila, viď. graf 3-2. Podobný vývoj bol zaznamenaný aj u ostatných skupín pôžičiek, výnimku tvorili iba spotrebiteľské pôžičky a pôžičky na bývanie poskytnuté nebankovými spoločnosťami, ktorých množstvo začalo od roku 2008 klesať. Najmenej využívané boli úvery na bývanie poskytované nebankovými subjektmi.

Graf 3-2 Výška úverov domácností od bankových a nebankových inštitúcií

Zdroj: vlastné spracovanie

⁷³ Údaje získané na zostrojenie grafu sa nachádzajú na internetovej stránke:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS

* BDZ – banky a družstevné záložne, OFI – ostatné finančné inštitúcie.

3.5 Zhrnutie

Najčastejšími príčinami zadlžovania obyvateľstva je v súčasnosti strata zamestnania ako dôsledok svetovej hospodárskej krízy, túžba po bývaní vo vlastnom, či získavanie spotrebiteľských produktov a služieb v čo najkratšom čase. Najohrozenejšou skupinou obyvateľstva podliehajúcou predĺženiu sú osoby v sociálnej tiesni s nižšou úrovňou vzdelania. Poskytovatelia úverov vo veľkom zneužívajú nepriaznivú finančnú situáciu ľudí a prostredníctvom trikov a podvodov sa z nich snažia vylákať čo najviac peňazí.

Napriek tomu ľudia využívajú najmä produkty bánk, ktoré majú oproti nebankovým poskytovateľom výhodnejšie podmienky a sú aj bezpečnejšie. Avšak pre ľudí s nízkym alebo žiadnym príjmom nie je jednoduché takéto pôžičky získať. Najčastejšie úvery sú poskytované vo forme hypotekárnych úverov a úverov zo stavebného sporenia a ich množstvo každým rokom stúpa. Spotrebiteľské pôžičky však nie sú výnimkou. Tieto sú využívané hlavne na tovary spotrebného charakteru a služby (dovolenky, vzdelávanie, ...).

4 Spôsoby riešenia úpadku nepodnikateľov

V prípade, že sa dlžník ocitne v úpadku alebo mu úpadok hrozí, môže byť jeho situácia riešená niekoľkými spôsobmi vid'. kapitola 2.5. Ak je dlžníkom fyzická osoba – nepodnikateľ, insolvenčný súd môže pre riešenie vybrať jeden z dvoch spôsobov, a to riešenie úpadku oddĺžením, alebo nepatrným konkurzom.

4.1 Oddĺženie

„Oddĺženie predstavuje nový nástroj úpadkového práva, ktorého cieľom nie je iba pomerne a čo najvyššie uspokojenie veriteľov dlžníka, ale taktiež „ekonomické ozdravenie“ dlužníka spojené s konsolidáciou jeho ekonomickej situácie.“ Keďže ide o spôsob riešenia úpadku určený pre spotrebiteľov, mal by byť kladený väčší dôraz na sociálne a ekonomické záujmy dlžníka a umožniť mu „nový začiatok“ po tom, čo je po úspešne vykonanom oddĺžení očistený od ostávajúcich dlhov. *„Princíp využitia inštitútu oddĺženia je založený na úvahe, že dlhodobé, respektíve vo svojom dôsledku trvalé vyradenie fyzickej osoby z bežných ekonomicko-sociálnych väzieb, v dôsledku jej dlhov (strata záujmu pracovať v dôsledku permanentného zaťaženia exekúciou) nie je vo svojej podstate žiaduce ani pre štát ani pre veriteľov dlžníka.“*⁷⁴

Predpokladom pre oddĺženie je skutočnosť, že dlžníkom je nepodnikateľ, ktorého zámer sledovaný návrhom na povolenie oddĺženia je poctivý. Z toho vyplýva, že povolenie na oddĺženie nebude udelené v prípade, že bol dlžník v posledných 5 rokoch pred zahájením insolvenčného riadenia právoplatne odsúdený za trestný čin majetkovej alebo hospodárskej povahy, alebo že v posledných 5 rokoch bol jeho úpadok riešený v insolvenčnom alebo podľa predchádzajúcej právnej úpravy konkurznom riadení.⁷⁵

Oddĺženie je možné zahájiť iba na **návrh na povolenie oddĺženia**, ktorý podá dlžník, a to súčasne s návrhom na zahájenie insolvenčného riadenia. Veriteľ môže podať návrh na zahájenie insolvenčného riadenia, ale nie je oprávnený navrhnúť, aby bol dlžníkov úpadok

⁷⁴ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 210

⁷⁵ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky*. s. 110

riešený oddĺžením.⁷⁶ Ak podáva insolvenčný návrh veriteľ, dlžník má právo najneskôr do 30 dní odo dňa, kedy mu bol súdom doručený insolvenčný návrh podaný veriteľom, podať návrh na povolenie oddĺženia. Tento návrh môže byť podaný výhradne v písomnej podobe na predpísanom formulári a podpisy osôb, ktoré sú povinné návrh podpísať musia byť úradne overené.⁷⁷

Podľa § 319 insolvenčného zákona obsahuje návrh na povolenie okrem všeobecných náležitostí aj náležitosti zvláštne:

- označenie dlžníka, prípadne označenie jeho zástupcov alebo osôb oprávnených za neho jednať,
- údaje o očakávaných príjmoch dlžníka v nasledujúcich 5 rokoch,
- údaje o príjmoch dlžníka za posledné 3 roky,
- označenie dôkazov, ktorých sa dlžník dovoláva, tzn. listiny predpísané v § 392:
 - zoznam majetku a záväzkov, prípadne prehlásenie o zmenách, ku ktorým mohlo dôjsť v medziobdobí v porovnaní so zoznamami, ktoré dlžník predložil v insolvenčnom riadení,
 - listiny dokladujúce príjmy dlžníka za posledné 3 roky,
 - písomný súhlas nezaisteného veriteľa, ktorého pohľadávka bude uspokojená do výšky 30% jeho pohľadávky, pričom sa na tom s dlžníkom dohodol,
 - výpis z registra trestov dlžníka;⁷⁸

Návrh je povinný podpísať dlžník a v určitých prípadoch aj jeho manžel, a to ak:

- sa oddĺženie môže dotknúť majetku, ktorý je súčasťou nevysporiadaného spoločného imania dlžníka a jeho manžela alebo,
- príjmy dlžníka, rozsah vyživovacích povinností dlžníka voči manželovi a nezaopatreným deťom a rozsah vyživovacích povinností jeho manžela a miera uspokojenia ponúkaná veriteľom, ktorí nie sú zaistení, sa navzájom úplne nerovnajú, čiže by museli byť krátené vyživovacie povinnosti v prospech prostriedkov určených na uspokojenie nezaistených veriteľov.⁷⁹

Insolvenčný súd povolí návrh na povolenie oddĺženia, ak oň požiada nepodnikateľ, u ktorého možno usudzovať poctivý zámer a je zrejmé, že hodnota plnenia, ktoré by pri oddĺ-

⁷⁶ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro neprávniky*. s. 112

⁷⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 210

⁷⁸ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. s. 599

⁷⁹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 214

žení obdržali nezaistení veritelia, nebude nižšia ako 30%, jedine ak by veritelia súhlasili s nižším uspokojením.⁸⁰

Pre prihlasovanie pohľadávok a pre zvolanie prieskumného konania, resp. schôdze, ktorá musí nasledovať bezprostredne po prieskumnom konaní, stanovuje insolvenčný zákon v § 136 odst. 4 a v § 137 odst. 2 špeciálne lehoty. Lehota pre podávanie prihlášok pohľadávok je 30 dní od okamihu zverejnenia rozhodnutia o úpadku v insolvenčnom registri. Prieskumné konanie a bezprostredne po ňom nasledujúca schôdza veriteľov sa musí konať vždy do 15 dní od skončenia lehoty pre prihlasovanie pohľadávok. Insolvenčný súd musí najneskôr 3 dni pred konaním prieskumného konania zverejniť zoznam prihlásených pohľadávok v insolvenčnom registri.⁸¹

4.2 Spôsoby oddĺženia

Na rozdiel od povolenia oddĺženia, o ktorom rozhoduje výlučne insolvenčný súd, formu akou má byť vykonané oddĺženie môže navrhnúť dlžník. Veritelia však nie sú týmto rozhodnutím viazaní. O spôsobe oddĺženia rozhodujú veritelia hlasovaním na schôdzi veriteľov. Hlasovať sú oprávnení iba nezaistení veritelia, ktorí včas prihlásili svoje pohľadávky do insolvenčného riadenia, a ktorí nie sú blízkymi osobami dlžníka. Uznesenie o forme oddĺženia je prijaté nadpolovičnou väčšinou veriteľov. Ak veritelia nevybrali žiadnu formu alebo ak sa schôdza vôbec nekonala, spôsob oddĺženia vyberie insolvenčný súd. Oddĺženie je možné vykonať dvoma základnými spôsobmi, a to buď prostredníctvom splátkového kalendára, alebo predajom majetku dlžníka.⁸²

4.2.1 Oddĺženie vo forme splátkového kalendára

Pri oddĺžení vo forme splátkového kalendára je dlžník povinný nezaisteným veriteľom počas 5 rokov mesačne splácať prihlásené pohľadávky určitými čiastkami zo svojho príjmu. Jednotlivé čiastky rozvrhne dlžník medzi svojich nezaistených veriteľov prostredníctvom insolvenčného správcu podľa pomeru ich pohľadávok spôsobom uvedeným v rozhodnutí insolvenčného súdu o schválení oddĺženia.⁸³

⁸⁰ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 114

⁸¹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 220

⁸² MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 115

⁸³ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 116

V rozhodnutí, ktorým sa schvaľuje oddĺženie plnením splátkového kalendára, insolvenčný súd

- uloží dlžníkovi povinnosť prostredníctvom insolvenčného správcu počas doby 5 rokov mesačne platiť nezaisteným veriteľom vždy k určitému dňu stanovenú čiastku príjmu, ktorú získa po schválení oddĺženia. Súčasne stanoví termín úhrady prvej splátky, a to tak, aby bola uhradená najneskôr do konca mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom nastali účinky schváleného oddĺženia,
- označí príjmy, z ktorých by mal dlžník uhradiť prvú splátku,
- označí veriteľov, ktorí súhlasili s tým, že ich pohľadávky budú splatené v nižšej miere, ako je 30%,
- prikáže platcovi mzdy dlžníka alebo inému platcovi jeho príjmov, aby po doručení rozhodnutia o schválení oddĺženia zasielal stanovené zrážky zo mzdy alebo iných príjmov dlžníka insolvenčnému správcovi.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že ak ide o pravidelné mesačné platby, dlžník nie je aktívne zapojený do splátkového kalendára. Platca mzdy vypočíta zabaviteľnú čiastku mzdy a pošle ju insolvenčnému správcovi, ktorý ju prerozdelení medzi veriteľov.⁸⁴

Zabaviteľná čiastka je tá časť mzdy, platu alebo iného príjmu dlžníka, ktorá musí byť prevedená insolvenčnému správcovi k prerozdeleniu medzi dlžníkových veriteľov.

Skôr ako dlžník podá návrh na povolenie oddĺženia, môže si orientačne spočítať, či sú jeho príjmy natoľko vysoké, aby bol schopný v nasledujúcich 5 rokoch zaplatiť svojim nezaisteným veriteľom minimálne 30% z ich pohľadávok.

Pri výpočte vychádza zo svojej čistej mzdy alebo z iného pravidelného príjmu, napr. invalidný dôchodok, starobný dôchodok a pod. Je však potrebné uvedomiť si, že nie celá čistá mzda je určená veriteľom. Veriteľom je určená iba zabaviteľná časť mzdy, ktorá sa počíta rovnako ako čiastka, ktorú možno použiť z výkonu rozhodnutia na uspokojenie pohľadávok prednostných veriteľov.⁸⁵

Základné údaje pre výpočet zabaviteľnej čiastky sú uvedené v týchto predpisoch:

- zákon č. 117/1995 Zb., o štátnej sociálnej podpore,
- zákon č. 110/2006 Zb., o životnom a existenčnom minime,
- nariadenie vlády č. 595/2006 Zb., o nezabaviteľných čiastkach a

⁸⁴ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 116

⁸⁵ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 199

- aktuálne nariadenie vlády č. 414/2010 Zb., ktorým sa upravujú normatívne náklady na bývanie (toto nariadenie sa nanovo vydáva každý kalendárny rok);⁸⁶

Postup pri výpočte zabaviteľnej čiastky

1) Nezabaviteľná čiastka

Nezabaviteľná čiastka predstavuje 2/3 súčtu životného minima na jednotlivca a normatívnych nákladov na bývanie na jednu osobu. Pre rok 2011 činí čiastka životného minima pre jednotlivca 3 126,- Kč. Pri výpočte normatívnej čiastky na bývanie sa vychádza z nákladov na bývanie v byte v nájme v obci od 50 000 do 99 000 obyvateľov, čiže nie zo skutočných nákladov na bývanie. Táto čiastka je pre rok 2011 vo výške 4 863,- Kč.

Nezabaviteľná čiastka pre rok 2011: $2/3 \cdot (3\,126 + 4\,863) = 5\,326,-$ Kč

2) Základná čiastka

Základná čiastka predstavuje nezabaviteľnú čiastku na dlžníka a 1/4 nezabaviteľnej čiastky na každú osobu, ku ktorej má dlžník vyživovaciu povinnosť (zaokrúhľuje sa na celé koruny nahor). Vyživovanými osobami sú manželka, partner dlžníka na základne zákona č. 115/2006 Zb., o registrovanom partnerstve, vlastné alebo osvojené nezaopatrené deti, nevydatá matka dieťaťa, prípadne rodičia, príbuzní alebo rozvedený manžel.

Základná čiastka pre rok 2011 pre dlžníka, ktorý má manželku a jedno nezaopatrené dieťa: $5\,326 + 2 \cdot (1/4 \cdot 5\,326) = 7\,990,-$ Kč

3) Zistenie neobmedzenej zraziteľnej čiastky a zabaviteľných dvoch tretín

Ak čistá mzda dlžníka znížená o základnú čiastku presahuje súčet životného minima a normatívnych nákladov na bývanie, je tento rozdiel čiastkou zraziteľnou bez obmedzenia. Nasledujúce príklady a príklady v tabuľke č. 4-1 znázorňujú výpočet neobmedzenej zraziteľnej čiastky a zabaviteľných dvoch tretín u dlžníkov s rôznou výškou príjmu a rôznym počtom vyživovaných.⁸⁷

Príklady:

V roku 2011 činí čistá mesačná mzda pána Nováka 20 000,- Kč. Pán Novák má manželku a jedno nezaopatrené dieťa. **Výšku zabaviteľnej čiastky** vypočítame ako rozdiel čistej mzdy a základnej čiastky: $20\,000 - 7\,990 = 12\,010,-$ Kč.

⁸⁶ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 200

⁸⁷ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 201

Od tejto čiastky odčítame súčet životného minima a normatívnych nákladov na bývanie pre jednu osobu. Vypočítaná čiastka predstavuje **čiasťku zraziteľnú bez obmedzenia**:

$$12\,010 - (3\,126 + 4\,863) = 4\,021,- \text{ Kč.}$$

Zraziteľné dve tretiny určené pre prednostné pohľadávky sa nepočítajú z čistej mzdy zníženej o základnú čiastku, ale počítajú sa už iba z čiastky predstavujúcej súčet životného minima jednotlivca a normatívnych nákladov na bývanie pre jednu osobu, čiže pre rok 2011 z čiastky: $3\,126 + 4\,863 = 7\,989,- \text{ Kč}$.

V prípade pána Nováka sa budú z jeho mzdy zrážať $2/3$ z $7\,989,- \text{ Kč}$, čo predstavuje čiastku $5\,326,-$ a čiastka zraziteľná bez obmedzenia vo výške $4\,021,- \text{ Kč}$. Celkovo mu zo mzdy bude zrazených $10\,653,- \text{ Kč}$ a k životu mu ostane $9\,347,- \text{ Kč}$.⁸⁸

Pán Lukáč zarába mesačne v čistom $14\,000,- \text{ Kč}$. Má jednu manželku a jedno nezaopatrené dieťa. Výška jeho zabaviteľnej čiastky je $14\,000 - 7\,990 = 6\,010,- \text{ Kč}$. To však nepresahuje čiastku $7\,989$ (súčet životného minima a normatívnych nákladov). Z toho vyplýva, že v tomto prípade nepripadá do úvahy žiadna zraziteľná čiastka bez obmedzenia. Zabaviteľné $2/3$ určené pre prednostné pohľadávky sa budú počítať z čiastky $6\,010,- \text{ Kč}$ čo činí $4\,005,- \text{ Kč}$ (výsledok sa zaokrúhľuje smerom nadol, na čiastku deliteľnú tromi). Pánovi Lukáčovi bude zo mzdy zrazených $4\,005,- \text{ Kč}$ a k životu mu ostane $9\,995,- \text{ Kč}$.⁸⁹

Tab. č. 4-1 Príklady výpočtu zraziteľnej čiastky z príjmu dlžníka pri oddĺžení

Čistá mzda	20 000	10 000	16 000	20 000
Vyživované osoby	3	2	3	4
Nezabaviteľná čiastka	5 326	5 326	5 326	5 326
Základná čiastka	9 322	7 990	9 322	10 654
Výška zabaviteľnej čiastky	10 678	2 010	6 678	9 346
Čiastka zraziteľná bez obmedzenia	2 689	0	0	1 357
Zraziteľné $2/3$	5 326	1 340	4 452	5 326
Celkovo zrazené	8 015	1 340	4 452	6 683
Ostáva k životu	11 985	8 660	11 548	13 317

Zdroj: vlastné spracovanie

⁸⁸ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 201

⁸⁹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Příručka zejména pro ne právníky.* s. 202

Povinnosti dlžníka a insolvenčného správcu

V priebehu oddlženia prostredníctvom splátkového kalendára vznikajú dlžníkovi a insolvenčnému správcovi špecifické povinnosti.

Povinnosťou insolvenčného správcu je predovšetkým dohľad nad osobu dlžníka. Okrem toho kontroluje, či dlžník riadne a včas plní pohľadávky nezaisteným veriteľom a pravidelne, najmenej raz za tri mesiace, podáva insolvenčnému súdu a veriteľskému výboru správy o činnosti dlžníka.⁹⁰

Povinnosti dlžníka sú uvedené v § 412 insolvenčného zákona, na základe ktorého je dlžník povinný:

- vykonávať primeranú zárobkovú činnosť a v prípade, že je nezamestnaný, usilovať o získanie príjmu, pričom nesmie odmietat' možnosť obstarat' si príjem,
- *„hodnoty získane dedičstvom a darom speňažiť a ich výťažok, tak ako aj iné svoje mimoriadne príjmy využiť k mimoriadnym splátkam nad rámec splátkového kalendára,*
- *bez zbytočného odkladu oznámiť insolvenčnému súdu, insolvenčnému správcovi a veriteľskému výboru každú zmenu svojho bydliska alebo sídla a zamestnania,*
- *vždy k 15. januáru a k 15. júlu kalendárneho roku predložiť insolvenčnému súdu, insolvenčnému správcovi a veriteľskému výboru prehľad svojich príjmov za uplynulých 6 kalendárnych mesiacov,*
- *nezatajovať žiadny zo svojich príjmov a na žiadosť insolvenčného súdu, insolvenčného správcu alebo veriteľského výboru predložiť k nahliadnutiu svoje daňové priznania počas trvania plánu oddlženia,*
- *neposkytovať nikomu z veriteľov žiadne zvláštne výhody,*
- *neprijímať na seba nové záväzky, ktoré by nemohol v čase ich splatnosti splniť.“⁹¹*

4.2.2 Oddlženie vo forme speňaženia majetkovej podstaty

Druhým, menej častým spôsobom oddlženia, je speňaženie majetkovej podstaty, ktoré sa veľmi nelíši od speňaženia majetkovej podstaty v rámci konkurzu. Rozdiel je v tom, že do majetkovej podstaty v rámci oddlženia patrí iba ten majetok, ktorý mal dlžník v okamihu, kedy bol tento spôsob oddlženia schválený insolvenčným súdom. Tento majetok je vymeno-

⁹⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají.* s. 233

⁹¹ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon.* s. 628

vaný v súpise majetkovej podstaty a vo výrokovej časti rozhodnutia insolvenčného súdu o schválení tejto formy oddĺženia. Z toho vyplýva, že majetok, ktorý dlžník nadobudne až po schválení oddĺženia, nespadá do majetkovej podstaty a dlžník je oprávnený nakladať s ním podľa svojho uváženia. Najčastejšie ide o mzdu, plat alebo iný pravidelný príjem, avšak môže ísť aj o mimoriadny príjem, napríklad majetok, ktorý dlžník získa dedením alebo darom. V konkurze by museli byť tieto príjmy alebo ich zabaviteľná časť odovzdané do majetkovej podstaty.

V prípade oddĺženia patrí do majetkovej podstaty aj všetok majetok, ktorý tvorí spoločné imanie dlžníka a jeho manžela. Pri riešení úpadku konkurzom nedochádza k zániku majetku, ktorý je spoločným imaním manželov.

Oprávnenie disponovať s majetkovou podstatou má insolvenčný správca. Ten podľa pravidiel stanovených pre speňažovanie v konkurze speňaží majetok tvoriaci majetkovú podstatu. Výťažok zo speňaženia po odčítaní nákladov na správu majetku (maximálne do výšky 4% výťažku), nákladov na speňaženie (maximálne do výšky 5% výťažku) a po odčítaní čiastky zodpovedajúcej príslušnej odmene insolvenčného správcu (vo výške 2% z čiastky určenej k výplate zaistenému veriteľovi) sa potom rozvrhne medzi veriteľov pomerne rozvrhovým uznesením. V tomto prípade dlžník nemôže ovplyvniť mieru uspokojenia veriteľov, pretože tá závisí od výšky výťažku z majetkovej podstaty.⁹²

4.2.3 Zrušenie schváleného oddĺženia

Povolenie oddĺženia a schválenie spôsobu oddĺženia neznamená pre dlžníka definitívnu istotu, že oddĺženie bude naozaj úspešne dokončené, a že dlžník nakoniec získa výhodu oslobodenia od platenia ostávajúcich neuhradených pohľadávok. O túto výhodu môže dlžník prísť kedykoľvek v priebehu plnenia oddĺženia. Insolvenčný súd podľa § 418 insolvenčného zákona zruší schválené oddĺženie a súčasne rozhodne o spôsobe riešenia úpadku dlžníka konkurzom, ak:

- ***dlžník neplní podstatné povinnosti podľa schváleného spôsobu riešenia úpadku*** - medzi podstatné povinnosti sa považujú najmä:
 - dodržiavanie splátkového kalendára,
 - neposkytovanie výhod žiadnemu z veriteľov,

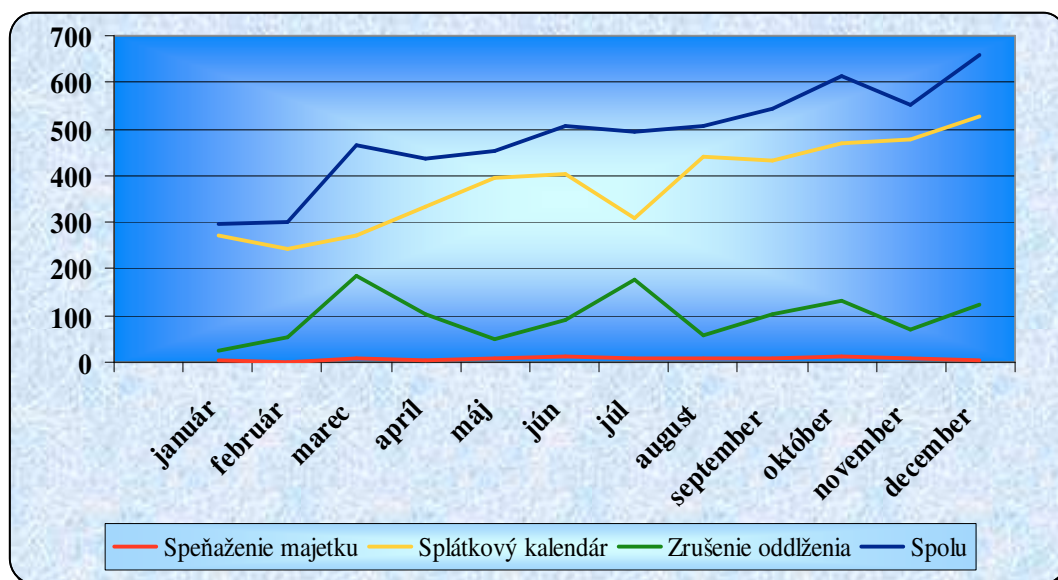
⁹² MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro neprávniky*. s. 118

- nezatajovanie žiadnych príjmov,
- neprijímanie nových záväzkov;
- ***v priebehu oddlženia sa ukáže, že podstatnú časť oddlženia nebude možné splniť*** s výnimkou prípadu, kedy k takejto situácii došlo na základe skutočností, ktoré dlžník nezavinil a súčasne čiastka, ktorú veritelia získali nie je nižšia ako čiastka, ktorú by získali v priebehu konkurzu,⁹³
- ***v dôsledku zavineného konania vznikol dlžníkovi po schválení plánu oddlženia peňažný záväzok počas doby dlhšej ako 30 dní po lehote splatnosti.*** Takýmto zavineným konaním môže byť spáchanie trestného činu alebo priestupku, na základe ktorého vznikne dlžníkovi záväzok uhradiť finančnú sankciu (pokutu) alebo nahradiť z vlastných prostriedkov škodu, ktorá vznikla,⁹⁴
- ***to navrhne dlžník.***

4.2.4 Využívanie formy splátkového kalendára a formy speňaženia majetku

V roku 2010 bolo schválených celkovo 5 829 oddlžení, pričom od januára do decembra bol zaznamenaný ich nárast o 2,2- násobok. Na jeden mesiac pripadá v priemere 486 oddlžení.

Graf 4-1 Vývoj oddlženia v roku 2010

Zdroj: vlastné spracovanie

⁹³ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Inslovenční právo aneb Osobní banktory začínají.* s. 235

⁹⁴ KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L.: *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení.* s.604

Graf 4-1 znázorňuje stúpajúcu tendenciu celkového oddlženia v čase. Celkové oddlženie je súčtom počtov oddlžení riešených formou splátkového kalendára, formou speňaženia majetkovej podstaty a oddlžení, ktoré boli v priebehu riadenia zrušené.

Množstvo zrušených oddlžení má v čase kolísavý charakter, pričom priemerne zrušených oddlžení za mesiac je 98. Najviac zrušených oddlžení v roku 2010 bolo v marci a najmenej, iba 23, bolo v januári.

Tab. č. 4-2 Prehľad spôsobov riešenia oddlženia v roku 2010

2010	Speňaženie majetku	Splátkový kalendár	Zrušenie oddlženia	Spolu
<i>január</i>	4	270	23	297
<i>február</i>	2	243	54	299
<i>marec</i>	9	272	186	467
<i>apríl</i>	3	333	102	438
<i>máj</i>	7	397	51	455
<i>jún</i>	11	405	91	507
<i>júl</i>	7	308	178	493
<i>august</i>	9	439	58	506
<i>september</i>	7	434	101	542
<i>október</i>	11	468	133	612
<i>november</i>	8	477	68	553
<i>december</i>	6	529	125	660
Spolu	84	4 575	1 170	5 829

Zdroj: <http://www.nasepenize.cz/vyvoj-spotrebitelskych-insolvenci-v-roce-2010-8171>

Z tabuľky č. 4-2 vyplýva, že oddlženie sa obvykle rieši prostredníctvom splátkového kalendára a forma speňaženia majetkovej podstaty je využívaná iba vo výnimočných prípadoch. V roku 2010 bolo celkovo zaznamenaných 84 oddlžení riešených touto formou. Najčastejšie bolo speňaženie majetkovej podstaty využité v mesiaci jún a október, a to v 11 prípadoch. Vo februári bolo oddlženie riešené týmto spôsobom využité iba v dvoch prípadoch. Na jeden mesiac roku 2010 pripadá priemerne 7 oddlžení riešených formou speňaženia majetkovej podstaty.

Na rozdiel od toho, riešenie oddlženia splátkovým kalendárom má stúpajúcu tendenciu, vid'. graf 4-1. Od januára do decembra roku 2010 vzrástol počet oddlžení riešených týmto spôsobom o 95%, pričom najnižší počet, 243 prípadov, bol zaznamenaný vo februári a najvyšší, až 529 oddlžení, v decembri. V priemere na jeden mesiac je to 381 prípadov riešených formou splátkového kalendára.

Nízky výskyt využívania oddĺženia formou speňaženia majetkovej podstaty bol zrejme spôsobený tým, že dlžníkom a veriteľom sa javí forma splátkového kalendára výhodnejšia. Dôvodom pre dlžníkov môže byť fakt, že neprídu o majetok nadobudnutý do rozhodnutia o spôsobe riešenia oddĺženia insolvenčným súdom. Na druhej strane veritelia majú zaistené splatenie svojich pohľadávok minimálne do výšky 30%, ak sa s dlžníkom nedohodli inak, čo pri forme speňaženia majetkovej podstaty nemusia dosiahnuť, pretože dlžník nemôže ovplyvniť výšku finančných prostriedkov dosiahnutých z predaja majetku v majetkovej podstate.

4.3 Splnenie oddĺženia a oslobodenie dlžníka od dlhov

Základným predpokladom pre to, aby dlžník **úspešne splnil oddĺženie** predajom majetku alebo plnením splátkového kalendára je, že svojim nezaisteným veriteľom uhradí minimálne 30% z nominálnej hodnoty nimi prihlásených pohľadávok, s výnimkou prípadu, kedy sa ešte pred podaním návrhu na povolenie oddĺženia dohodol s niektorým veriteľom na nižšej miere uspokojenia pohľadávky. Pre úspešné splnenie oddĺženia nie je rozhodujúca vyššia miera uspokojenia, ktorú dlžník ponúkol v návrhu na povolenie oddĺženia veriteľom. Ak sľúbil uhradiť 60% a uhradil iba 50%, nemá to vplyv na neúspešnosť oddĺženia.

Dôvodom na to, aby oddĺženie nebolo úspešné nemá vplyv ani miera uspokojenia zaistených veriteľov, pretože na uspokojenie týchto veriteľov slúži iba majetok, ktorý je určený k zaisteniu ich pohľadávok.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že súd môže uznať splnenie oddĺženia aj v tom prípade, kedy dlžník nezaplatí nezaisteným veriteľom ich pohľadávky v minimálnej výške 30%.

Proti rozhodnutiu insolvenčného súdu nie je možné podať odvolanie. Právoplatným rozhodnutím súdu o splnení oddĺženia sa insolvenčné riadenie končí. Zanikajú teda všetky účinky, ktorú sú spojené s insolvenčným riadením a dlžník je opäť oprávnený voľne disponovať so všetkým svojím majetkom.⁹⁵

K oslobodeniu od dlhov nedochádza automaticky po skončení oddĺženia, ale až na základe rozhodnutia vydaného insolvenčným súdom podľa § 414 insolvenčného zákona. Rozhodnutie o oslobodení od dlhov vydáva insolvenčný súd iba na návrh dlžníka, ktorý by rozhodne nemal s podaním tohto návrhu zaháľať, pretože skončením insolvenčného riadenia prestávajú pôsobiť účinky insolvenčného riadenia, tým pádom končí ochrana dlžníka pred výko-

⁹⁵ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 238

nom rozhodnutia a exekúciou. Mohla by nastať situácia, že po skončení insolvenčného riadenia sa budú veritelia domáhať úhrady svojich pohľadávok exekúciou alebo výkonom rozhodnutia.⁹⁶

K oslobodeniu dlžníka od dlhov môže dôjsť dvoma spôsobmi:

V prípade riadneho a včasného splnenia všetkých povinností dlžníka v rámci oddĺženia a úhrady aspoň 30% prihlásených pohľadávok nezaisteným veriteľom stačí, ak dlžník podá návrh na oslobodenie. Insolvenčný súd následne dlžníka vypočúje a v podstate automaticky rozhodne o oslobodení dlžníka od platenia nasledujúcich pohľadávok:

- ostávajúce časti pohľadávok nezaistených veriteľov, ktoré boli prihlásené do insolvenčného riadenia riešeného oddĺžením, ale neboli úplne uhradené,
- neuhradené časti pohľadávok zaistených veriteľov, na ktorých uspokojenie nestačil majetok dlžníka slúžiaci k zaisteniu týchto pohľadávok,
- pohľadávky, ktoré nebolo možné uhradiť v rámci insolvenčného riadenia,
- pohľadávky neprihlásené do insolvenčného riadenia,
- pohľadávky na ručiteľa a iné osoby, ktoré mali voči dlžníkovi právo postihu pre pohľadávky uvedené vyššie.

V tomto prípade je dlžník oslobodený v podstate od všetkých svojich dlhov.

Postup pri oslobodení dlžníka od dlhov je odlišný v prípade, že insolvenčný súd uznal splnenie oddĺženia aj vtedy, keď dlžník v priebehu oddĺženia neuhradil nezaisteným veriteľom ich pohľadávky v minimálnej výške 30%. V tomto prípade taktiež dlžník podáva návrh na oslobodenie od dlhov, ale jeho návrh nie je schválený automaticky. Insolvenčný súd posudzuje dôvod vedúci k tomu, že dlžník neuhradil pohľadávky v požadovanej miere, môže zohľadniť dlhodobé závažné ochorenie alebo úraz dlžníka, platobnú neschopnosť zamestnávateľa dlžníka, či ukončenie pracovného pomeru u tohto zamestnávateľa, alebo zložité hľadanie adekvátneho zamestnania. Taktiež porovnáva mieru uspokojenia veriteľov, ktorú skutočne dostali v rámci oddĺženia s mierou uspokojenia, ktorú by mohli obdržať v prípade, že by bol úpadok dlžníka riešený konkurzom.

Ak insolvenčný súd preskúmaním zistí, že dlžník nezavinil minimálne uspokojenie nezaistených veriteľov a jeho veritelia by ani v prípade riešenia úpadku konkurzom nezískali vyššie uspokojenie svojich pohľadávok, môže dlžníka oslobodiť aspoň čiastočne. Toto oslo-

⁹⁶ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. s. 120

bodenie sa vzťahuje iba na ostávajúce neuhradené časti pohľadávok zaistených a nezaistených veriteľov, ktorí svoje pohľadávky prihlásili. Na ostatné pohľadávky sa toto oslobodenie nevzťahuje.⁹⁷

V prípade, že bol dlžník úplne oslobodený od dlhov a ak bola niektorá jeho pohľadávka zaistená napr. ručením alebo zástavou alebo ak vedľa dlžníka bolo viac spoludlžníkov, veriteľ môže vymáhať od týchto osôb svoju neuspokojenú pohľadávku alebo jej časť. Avšak osoby, ktoré za dlžníka plnili, nemajú následne možnosť uplatniť svoj nárok u dlžníka, za ktorého plnili, pretože dlžník je rozhodnutím o oslobodení chránený aj proti nárokom týchto osôb.

4.4 Počet oddlžení nepodnikateľov v ČR

Oddlženie, ako spôsob riešenia úpadku, je čoraz populárnejší. V roku 2008, kedy vstúpil do platnosti nový insolvenčný zákon, v rámci ktorého bol okrem iného zavedený aj inštitút oddlženia, využilo túto možnosť riešenia úpadku 1 578 občanov podaním návrhu na oddlženie. Oddlženie však bolo povolené iba v 628 prípadoch, vid'. tab. č. 4-3. Počet povolených oddlžení sa postupne od januára do decembra zvýšil takmer 5-násobne, a to z 13 na 61 povolení. Priemerne na jeden mesiac roku 2008 pripadlo 132 návrhov na povolenie oddlženia a 52 oddlžení bolo povolených.

Nasledujúce roky si počet návrhov na oddlženie a počet povolených oddlžení zachoval stúpajúci charakter, vid'. graf 4-2. Koncom roku 2009 a začiatkom roku 2010 bol zaznamenaný prudký nárast návrhov aj povolení oddlženia, ktorý v o niečo nižšej miere pretrváva aj naďalej. Tento fakt môže byť dôsledkom finančnej krízy a s ňou spojenou zvýšenou mierou nezamestnanosti. Mnoho domácností riešilo nedostatok finančných prostriedkov pôžičkami, úvermi, kúpou na splátky a pod., no následne neboli schopné plniť záväzky z nich vyplývajúce, preto sa rozhodli riešiť nepriaznivú situáciu prostredníctvom oddlženia.

⁹⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 238

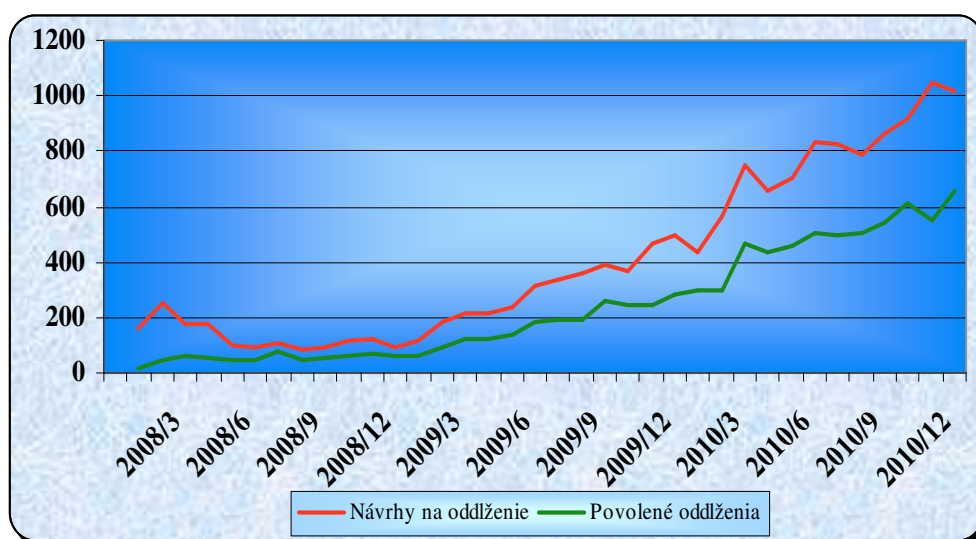
Tab. č. 4-3 Počty návrhov a povolených oddlžení za roky 2008 – 2010

	Návrh na oddlžení			Povolené oddlżenia		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Január	157	118	435	13	61	297
Február	255	183	565	49	93	299
Marec	179	216	747	60	126	467
Apríl	175	212	660	55	119	438
Máj	100	236	703	47	136	455
Jún	95	316	831	45	185	507
Júl	104	335	826	76	194	493
August	87	357	786	43	193	506
September	94	389	862	53	260	542
Október	118	366	921	60	248	612
November	121	463	1 044	66	248	553
December	93	496	1 019	61	282	660
Spolu	1 578	3 687	9 399	628	2 145	5 829

Zdroj: <http://www.nasepenize.cz/vyvoj-spotrebitelskych-insolvenci-v-roce-2010-8171>

Od januára 2008 do decembra 2010 sa počet návrhov na oddlžení zvýšil 5,5-násobne, počet povolených oddlžení dokonca 50-násobne z 13 na 660 povolení. V roku 2009 v porovnaní s rokom 2008 sa celkový počet oddlžení zvýšil o 133% a v roku 2010 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 156%. Postupne sa zvyšuje aj množstvo povolených oddlžení vzhľadom k počtu návrhov. V roku 2008 bolo v priemere na jeden mesiac povolených iba 40% návrhov, v roku 2009 bolo povolených 58% a v nasledujúcom roku až 62%.

Graf 4-2 Vývoj oddlżenia v rokoch 2008-2010

Zdroj: vlastné spracovanie

4.5 Nepatrný konkurz

Druhým spôsobom riešenia úpadku nepodnikateľov je nepatrný konkurz, ktorého úprava je uvedená vo zvláštnom ustanovení o tzv. **nepatrnom konkurze** v § 314 až § 315 insolvenčného zákona. Nepatrný konkurz možno považovať za samostatný spôsob riešenia úpadku iba do určitej miery, pretože v podstate ide iba o zvláštny prípad konkurzu. Nepatrný konkurz sa využíva, ak je dlžníkom fyzická osoba – nepodnikateľ alebo ak dlžník nemá viac ako 50 veriteľov a jeho celkový obrat podľa zvláštného právneho predpisu nepresahuje za posledné účtovné obdobie predchádzajúce prehláseniu konkurzu 2 000 000,- Kč.⁹⁸ Vďaka vysokej miere disponibilných odchýlok od vedenia „úplného konkurzu“ umožňuje nepatrný konkurz efektívne a rýchle riešenie značnej časti prehlasovaných konkurzov.⁹⁹

Formou nepatrného konkurzu sa rieši úpadok dlžníka, ktorý je fyzickou osobou - nepodnikateľom v situácii, keď sa v riešení úpadku formou konkurzu ocitá nepodnikateľ, ktorý nepožiadaval alebo mu nebolo povolené riešenie úpadku formou oddĺženia. Ďalšou takou situáciou môže byť prípad, kedy napriek schválenému oddĺženiu dôjde k jeho zrušeniu podľa § 418 insolvenčného zákona.¹⁰⁰

„Ak nerozhodne schôdza veriteľov inak, v nepatrnom konkurze sa postupuje podľa tohto zákona s týmito odchýlkami:

- *na miesto veriteľského výboru môžu veritelia ustanoviť zástupcu veriteľov,*
- *k účinnosti dohody o vysporiadaní spoločného imania manželov nie je potrebné schválenie insolvenčného súdu ani súhlas veriteľského výboru,*
- *k vylúčeniu nedobytných pohľadávok a vecí, práva alebo iných majetkových hodnôt, ktoré nie je možné predať, nie je nutný súhlas insolvenčného súdu ani veriteľského orgánu,*
- *o včasných námietkach proti konečnej správe a vyúčtovaniu možno rozhodnúť aj bez nariadenia konania,*
- *pri prieskumnom konaní možno súčasne prerokovať všetky otázky, o ktorých by inak bola oprávnená rozhodnúť iba schôdza veriteľov a ak je to účelné, je možné predniesť tiež končenu správu a vyúčtovanie a prerokovať námietky proti nim“.*

⁹⁸ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. 462 s.

⁹⁹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 20

¹⁰⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 150

Okrem týchto odchýlok môže insolvenčný súd svojím rozhodnutím stanoviť aj ďalšie odchýlky, ale to iba vtedy, ak to nie je v rozpore s rozhodnutím schôdze veriteľov, ak to povedie k hospodárnemu a rýchlemu priebehu insolvenčného riadenia a ak týmito odchýlkami nebudú dotknuté zásady insolvenčného riadenia ani postavenie zaistených veriteľov.¹⁰¹

Za predpokladu plného využitia možností nepatrného konkurzu môže insolvenčné riadenie prebehnúť nasledujúcim spôsobom:

Insolvenčný súd spája rozhodnutie o úpadku dlžníka s rozhodnutím o riešení úpadku formou nepatrného konkurzu, pričom možnosť takéhoto riešenia vyplynie z preskúmania podkladov v riadení o podanom insolvenčnom návrhu. Následne využije možnosť stanovenia odchýlky od insolvenčného zákona a to tak, že umožní insolvenčnému správcovi vykonať predaj majetkovej podstaty aj bez súhlasu veriteľského orgánu, napr. na základe stanoviska insolvenčného súdu alebo dočasného veriteľského výboru. Insolvenčný správca potom speňaží majetok zahrnutý do majetkovej podstaty. Po preskúmaní prihlásených pohľadávok veriteľov na prieskumnom konaní oznámi závery svojej činnosti a prednesie svoju konečnú správu a vyúčtovanie. Prítomní veritelia môžu podať svoje námietky a po ich prerokovaní môže byť konečná správa schválená, v tom prípade je ukončené insolvenčné riadenie riešené formou nepatrného konkurzu.¹⁰²

4.6 Zhrnutie

Úpadok fyzických osôb – nepodnikateľov môže byť riešený buď oddĺžením, alebo nepatrným konkurzom. Oddĺženie je možné vykonať dvoma základnými spôsobmi, a to buď prostredníctvom splátkového kalendára, alebo predajom majetku dlžníka. Častejšie využívaná forma splátkového kalendára spočíva v povinnosti dlžníka splácať prihlásené pohľadávky veriteľom počas 5 rokov mesačne určitými čiastkami zo svojho príjmu, pričom ich pohľadávky budú splatené minimálne vo výške 30%. Oddĺženie formou predaju majetku tak ako aj nepatrný konkurz spočíva v speňažení majetkovej podstaty. Rozdiel je v tom, že do majetkovej podstaty v rámci oddĺženia patrí iba ten majetok, ktorý mal dlžník v okamihu, kedy bol tento spôsob oddĺženia schválený insolvenčným súdom. Po splnení oddĺženia je dlžník oslobodený od všetkých ostávajúcich dlhov, čo neplatí pre nepatrný konkurz.

¹⁰¹ ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. 464 s.

¹⁰² KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začínají*. s. 151

5 Záver

V poslednej dobe sa zadlženosť domácností skutočne zvyšuje. Hlavnou príčinou tohto javu je finančná kríza, ktorá pripravila o pravidelný príjem množstvo ľudí. Niektorí ľudia sa nevedeli vyrovnat' s poklesom príjmu, a keďže si chceli zachovať svoj životný štandard, boli nútení vziať si úver či pôžičku v domnienke, že čoskoro získajú novú prácu, pôžičku rýchlo splatia a budú žiť doterajším životom. V mnohých prípadoch sa však opak stal pravdou. Rodiny po čase nezvládali splácať to, čo si požičali, a preto si priberali ďalšie a ďalšie dlhy, ktorými splácali predchádzajúce. Tak sa stalo, že životný štýl domácností z nadpriemerného klesol na podpriemerný.

Samozrejme nielen ľudia, ktorí prišli o zamestnanie sa dostali do dlhovej pasce. Dlžníkmi sa často stávajú aj osoby „vstupujúce do života“, ktoré si chcú zabezpečiť bývanie. Najčastejšie si vybavujú hypotekárne úvery alebo úvery zo stavebného sporenia, ktoré v súčasnej dobe tvoria najvyšší podiel na celkových úveroch poskytovaných bankovými či nebankovými inštitúciami v Českej republike.

Najrizikovejšou skupinou sú však osoby žijúce v sociálnej tiesni alebo chudobe. Príčinou je hlavne ich neinformovanosť, nižšia úroveň vzdelania a nepozornosť. Títo ľudia obvykle žiadajú o pôžičku u nebankových inštitúcií, keďže v bankách im pre nedostatok príjmov úver zväčša neposkytnú. V tom prípade sú vystavení ešte vyššiemu riziku. Možno by ich rozhodnutia mohli aspoň v niektorých prípadoch ovplyvniť občasné bezplatné prednášky na zvýšenie finančnej gramotnosti. Ďalšou možnosťou by mohli byť bezplatné alebo symbolicky platené poradne určené najmä sociálne znevýhodneným vrstvám obyvateľstva, o ktorých by boli informovaní prostredníctvom úradu práce, pošty, rozhlasu, prípadne televízie.

Poskytovatelia úverov využívajú hlavne nevedomosť, dôveryhodnosť a naivitu osôb, na ktorých uplatňujú svoje prepracované marketingové stratégie. V mnohých prípadoch, prevažne u nebankových spoločností, nie je ich cieľom poskytovanie pôžičiek, ale iba vylákание menšej sumy peňazí od klienta, od ktorého sa následne dištancujú.

Od vstupu Zákona č. 182/2006 Zb., o úpadku a spôsoboch jeho riešení do platnosti, v ktorom je upravený inštitút oddlženia, sa naskytlo veľmi efektívne riešenie pre takto zadlžených občanov. Veritelia majú šancu získať aspoň časť svojich pohľadávok a dlžníci sa po oddlžení zbavia všetkých svojich, aj nie 100% splatených dlhov, a začínajú život s čistým

štítom. V januári roku 2008 boli podané prvé návrhy na oddĺženie, vtedy v počte 157 a 13 z nich bolo povolených. Odvtedy sa počet návrhov zvýšil 6-násobne a počet povolených oddĺžení dokonca 50-násobne. Pri oddĺžení je najčastejšie využívaná forma riešenia úpadku prostredníctvom splátkového kalendára, avšak je možné využiť aj speňaženie majetku. V prípade, že nie je dlžníkovi povolené oddĺženie, má možnosť riešiť svoj úpadok prostredníctvom nepatrného konkurzu, ale v tomto prípade po jeho skončení nebude oslobodený od ešte ostávajúcich dlhov.

Oddĺženie považujem za veľmi vhodné riešenie úpadku spotrebiteľov, pretože im dáva novú šancu a je veľká pravdepodobnosť, že po takejto skúsenosti sa títo ľudia budú snažiť opätovnému zadlžovaniu čo najviac vyhýbať.

Zoznam použitej literatúry

Monografie

- BAŘINOVÁ, D., HÓTOVÁ, R., OLŠAR, L. *Konkurzní řízení v praxi*. 2. vydání. Praha: Grada, 2006. 171 s. ISBN 80-247-0909-0
- KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L.: *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 1. vyd. Praha: Aspi, a. s., 2008. 928 s. ISBN 978-80-7357-375-1
- KOZÁK, J., BUDÍN, P., PACHL, L. *Insolvenční právo aneb Osobní bankrot začíná*. 1. vydání. Brno: Rašínová vysoká škola, 2008. 298 s. ISBN 978-80-87001-10-3
- MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka věřitele. Průručka zejména pro ne právníky*. Praha: Linde, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5
- ZELENKA, J. a kol. *Insolvenční zákon*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. 796 s. ISBN 978-80-7201-707-2

Elektronické zdroje

- Internetové stránky Naše peníze. Dostupné z <<http://www.nasepenize.cz/vyvoj-spotrebitelskych-insolvenci-v-roce-2010-8171>>. [cit. 26. marca 2011]
- Internetové stránky Interní informační systém EkF VŠB-TU Ostrava. Dostupné z <https://portalekf.wps.vsb.cz/wps/myportal!/ut/p/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vMAfIjzeOd402NvPTDchMrMnMzq1JTYKImwU7IohH6UWZAUWNzU5AxIKahr6N-JlqYQbyxKYYQuiLneCMjQ4SYr0d-bqp-UHKxvrd-gH5BroVxbmhoaES5oyIAmgAO0g!!/delta/base64xml/L0lDVE83b0pKN3VhQ1NZQSEvb01vZ0FFSVFoQ0VNWWWhDR0lRSVNBQSEhLzRCMWljb25RVndHeE9VVG9LNzIZWUWchIS83X0NfNTJKLzIw#7_C_52J>. [cit. 12. marca 2011]
- Internetové stránky Česká televize. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/jedensvet/clovek-v-tisni-uvadi/sitkredit/>>. [cit. 9. apríla 2011]
- Internetové stránky Česká obchodní inspekce. Dostupné z <<http://www.coi.cz/files/documents/vyrocní-zprava-2009-doc.pdf>>. [cit. 4. apríla 2011]

- Internetové stránky Mešec.cz. Dostupné z <<http://www.mesec.cz/clanky/zadluzovani-domacnosti-zvykejme-si/>>. [cit. 4. apríla 2011]
- Internetové stránky Česká obchodní inspekce. Dostupné z <<http://www.coi.cz/cs/ocoi/vyrocnizpravy/vyrocnio-cinnosti-coi.html>>. [cit. 5. apríla 2011]
- Internetové stránky Svět naruby. Dostupné z <<http://www.svetnaruby.cz/clanky/pozor-na-podvodne-jednani-poskytovatelu-uveru>>. [cit. 11. apríla 2011]
- Internetové stránky Jak na peníze. Dostupné z <<http://www.jaknapenize.eu/uverove-podvody>>. [cit. 9. apríla 2011]
- Internetové stránky Český rozhlas. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/rodinnefinance/prepisy/_zprava/803489>. [cit. 9. apríla 2011]
- Internetové stránky Finance.cz. Dostupné z <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/62752/>>. [cit. 9. apríla 2011]
- Internetové stránky Česká televize. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporterict/210452801240002/video/>>. [cit.13. apríla 2011]
- Internetové stránky Půjčky na bydlení. Dostupné z <<http://www.pujcky-na-bydleni.cz/>>. [cit.7. apríla 2011]
- Internetové stránky Kurzy.cz. Dostupné z <<http://www.kurzy.cz/hypoteky/hypoteky.asp?VH=1000000&DS=20&A=SR>>. [cit.7. apríla 2011]
- Internetové stránky Finance.cz. Dostupné z <<http://www.finance.cz/financovani-bydleni/informace/stavebni-sporeni-radne-uvery/uver-ze-stavebniho-sporeni/>>. [cit.8. apríla 2011]
- Internetové stránky Měšec.cz. Dostupné z <<http://www.mesec.cz/bydleni/stavebni-sporeni/pruvodce/preklenovaci-uvery/>>. [cit.8. apríla 2011]
- Internetové stránky Finance.cz. Dostupné z <<http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/informace/spotrebitelske-uvery/vyhody-a-nevyhody/>>. [cit.8. apríla 2011]
- Internetové stránky Česká národní banka. Dostupné z <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=CS>. [cit. 5. marca 2011]
- Internetové stránky Naše peníze.cz. Dostupné z <<http://www.nasepenize.cz/vyvoj-spotrebitelskych-insolvenci-v-roce-2010-8171>>. [cit. 21. februára 2011]

Zoznam tabuliek

Tab. č. 3-1 Výsledky kontroly spotrebiteľských úverov ČOI.....	21
Tab. č. 4-1 Príklady výpočtu zraziteľnej čiastky z príjmu dlžníka pri oddlžení	37
Tab. č. 4-2 Prehľad spôsobov riešenia oddlżenia v roku 2010	41
Tab. č. 4-3 Počty návrhov a povolených oddlžení za roky 2008 – 2010	45

Zoznam grafov

Graf 3-1 Podiel jednotlivých druhov úverov na celkovo získaných úveroch domácnosťami v roku 2010.....	30
Graf 3-2 Výška úverov domácností od bankových a nebankových inštitúcií.....	30
Graf 4-1 Vývoj oddlżenia v roku 2010	40
Graf 4-2 Vývoj oddlżenia v rokoch 2008-2010	45

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.5.2011

.....
Eva Briestenská

Adresa trvalého pobytu studenta:

Želiarska ulica 697/16, 018 64 Košeca